МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему
Контроль митної вартості товарів в України

Здобувача вищої освіти 4 курсу, ММБ- 21-1 групи, спеціальності 073 «Менеджмент» ОПП «Менеджмент митної справи»	_____ *підпис здобувача вищої освіти*	Гречина Катерина Сергіївна
Науковий керівник науковий ступінь вчене звання	_____ *підпис керівника*	Прізвище ім'я по-батькові, к.е.н., доц. Дерфеєв Н.О.
Гарант освітньої програми науковий ступінь вчене звання	_____ *підпис керівника*	Держак Наталія Олександрівна, к.е.н., доцент
Допущено до захисту за рішенням кафедри митної справи та товарознавства протокол від ___ № ___	_____ *підпис завідувача кафедри*	Ткаченко Сергій Олександрович, к.е.н., доцент

Ірпінь 2025

Реєстрація № 20 04.06.2024
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до захисту
(до захисту, на доопрацювання) 04.06.2024 (дата) (підпис)

Результат захисту 3 11.06.2024
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: (підпис) Лифаш О.Г.
(ініціали, прізвище)

Члени комісії: (підпис) Ткачик С.О.
(ініціали, прізвище)

(підпис) Чебаєвська О.В.
(ініціали, прізвище)

(підпис) Дорман А.Э.
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 15			
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 10			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 60**			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	50		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
50	E	3		

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри митної справи
та товарознавства
_____С. О. Ткаченко

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти

Гречина Катерина Сергіївна

Тема випускної кваліфікаційної роботи Контроль митної вартості товарів в України
Затверджена наказом ректора від «08» жовтня 2024 № 1493
1. Строк здачі закінченої роботи_____2025р.
2. Цільова установка та вихідні дані до роботи
Мета роботи
Дослідити систему контролю митної вартості товарів в Україні, її правові, організаційні та економічні аспекти, проаналізувати проблеми у практичній діяльності митних органів і запропонувати напрями їх удосконалення відповідно до міжнародних стандартів.
Об'єкт дослідження- Система та види контролю митної вартості товарів в Україні.
Предмет дослідження - Процеси контролю митної вартості товарів на митному кордоні, методи оцінки та інструменти митного регулювання.
4. Перелік графічного матеріалу: таблиці , графики ,схеми
Зміст випускної кваліфікаційної роботи

Розділ 1. Теоретичні аспекти контролю митної вартості

1.Сутність та значення митної вартості
2.Методи визначення митної вартості
3.Основні види митного контролю
4.**Розділ 2. Практичний аналіз контролю митної вартості**
5.Характеристика діяльності митного органу
6.Оцінка ефективності контролю митної вартості
7.Виявлення проблем і ризиків
8.**Розділ 3. Удосконалення митного контролю**
9.Пропозиції щодо вдосконалення процедур контролю
10. План заходів для підвищення прозорості та ефективності

Висновки
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роб	
		За планом	Фактич
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	02.10.2024	02.10.2
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	21.10.2024	21.10.2
3	Видача завдання науковим керівником	06.11.2024	06.11.2
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її науковому керівнику	06.02.2025	06.02.2
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її науковому керівнику	03.03.2025	03.03.2
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її науковому керівнику	03.04.2025	03.04.2
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	23.04.2025	23.04.
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	02.05.2025	02.05.2
9	Попередній захист роботи	14.05.2025	14.05.2
10	Отримання відгуку керівника роботи	27.05.2025	27.05.
11	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	30.05.2025	30.05.
12	Отримання зовнішньої рецензії	05.06.2025	05.06.
13	Захист роботи	___ червня 2025	

6. Дата видачі завдання «06» листопада 2024
7. Науковий керівник _____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)
8. Гарант освітньо-професійної програми _____ Держак Н.О.
(підпис) (прізвище, ініціали)
9. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

_____ _____
(прізвище, ініціали) (підпис)

ня етапів роб

	Фактич
	12.10.2
	11.10.2
	18-18.12
	06.01.2
	02.01.2
	02-02.2
	23.04
	04.05.2
	11.05.2
	24.05.
	30.05.
	08.06.

ініціали)

Н.О.

ініціали)

Анотація

Контроль митної вартості товарів в України

Кваліфікаційна робота присвячена аналізу системи контролю митної вартості товарів в Україні як важливого елемента забезпечення економічної безпеки держави та ефективного митного адміністрування. У роботі розкрито поняття митної вартості, охарактеризовано її значення у фіскальній та регуляторній функціях митних органів.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи та види контролю митної вартості, наведено порівняльну характеристику авторських підходів (табл. 1.1, с. 9), принципи визначення вартості (табл. 1.2, с. 16), методи оцінки (табл. 1.3, с. 18), функціональні ролі контролю (табл. 1.4, с. 19), а також типи контролю та їх характеристику (табл. 1.5, с. 21) з порівнянням міжнародного досвіду (табл. 1.6, с. 25).

У другому розділі проаналізовано діяльність митного органу (Державна митна служба України), визначено її функції, етапи розвитку (табл. 2.1, с. 30; табл. 2.2, с. 32), виклики та реформи у сфері митної політики.

У третьому розділі запропоновано напрями вдосконалення механізму контролю, а також розроблено план заходів щодо підвищення прозорості та ефективності системи (табл. 3.1, с. 45).

Результати дослідження мають практичне значення для вдосконалення механізмів митного регулювання та адаптації до європейських стандартів.

Кількість таблиць: 10
Обсяг роботи: 67 сторінок

Ключові слова: митна вартість, митний контроль, оцінка, імпорт, зовнішньоекономічна діяльність, митна служба.

Annotation

"Control of Customs Value of Goods in Ukraine"

This qualification thesis is devoted to the analysis of the customs value control system in Ukraine as an essential tool for ensuring the country's economic security and efficient customs administration. The research reveals the concept and fiscal-regulatory role of customs valuatio

The first chapter presents the theoretical foundations and types of customs value control. It includes comparative analysis of definitions (Table 1.1, p. 9), valuation principles (Table 1.2, p 16), methods (Table 1.3, p. 18), roles and significance (Table 1.4, p. 19), types of control (Tab 1.5, p. 21), and international comparison (Table 1.6, p. 25).

The second chapter analyzes the structure and functions of the State Customs Service of Ukrai its development stages (Tables 2.1–2.2, pp. 30–32), and institutional challenges and reforms.

The third chapter proposes directions for improving the control mechanism and presents an action plan to enhance transparency and efficiency (Table 3.1, p. 45).

The results have practical value for improving customs regulation mechanisms and aligning them with EU standards.

Number of tables: 10
Document length: 67 pages

Keywords: customs value, customs control, valuation, import, foreign trade activity, customs authority.

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу
Гречиної Катерини Сергіївни, здобувачки вищої освіти 6 курсу, групи **ММБ-21-1**, спеціальність **073 «Менеджмент»**, ОПП **«Менеджмент митної справи»**

Кваліфікаційна робота на тему **«Контроль митної вартості товарів в Україні»** є самостійним завершеним дослідженням, яке має як теоретичну, так і практичну цінність. Робота вирізняється високим рівнем актуальності, адже питання ефективного контролю митної вартості є надзвичайно важливим у контексті реформування митної системи, наближення до стандартів ЄС та забезпечення економічної безпеки держави.

У процесі написання роботи здобувачка продемонструвала здатність до наукового пошуку, вміння узагальнювати інформацію, логічно структурувати матеріал, формулювати обґрунтовані висновки та пропозиції. Структура кваліфікаційної роботи є логічною та послідовною, а зміст повністю відповідає заявленій темі.

Особливо слід відзначити **аналітичний характер другого розділу**, у якому на прикладі діяльності митного органу проведено якісний аналіз проблем функціонування системи контролю митної вартості. У **третьому розділі** запропоновано реалістичні напрями вдосконалення механізмів митного контролю з урахуванням міжнародного досвіду.

Оформлення роботи відповідає чинним вимогам, текст викладено грамотно, з дотриманням наукового стилю. Використано значну кількість фахової літератури, нормативних актів та статистичних джерел.

Висновок:

Кваліфікаційна робота **Гречиної Катерини Сергіївни** відповідає вимогам до випускних кваліфікаційних робіт, а її авторка заслуговує на оцінку **«відмінно»** та **допуск до захисту**.

Науковий керівник:
к.е.н., доцент Дерюгіна Н.О.

Рецензія

Кваліфікаційна робота здобувачки вищої освіти 6 курсу групи ММБ-21-1, **Гречиної Катерини Сергіївни**, на тему **«Контроль митної вартості товарів в Україні»** є актуальним і ґрунтовним дослідженням, що стосується важливої сфери митного адміністрування в умовах інтеграційних та реформаторських змін у системі митної служби України.

Актуальність теми обґрунтовано у вступі — авторка переконливо доводить важливість контролю митної вартості для наповнення бюджету, боротьби з контрабандою та забезпечення чесної зовнішньоекономічної діяльності. Особливої ваги дослідження набуває в умовах євроінтеграційного курсу України.

Структура роботи є логічною та відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт. Робота поділена на три основні розділи, кожен з яких має чітку мету та завдання:

- у **першому розділі** досліджено теоретичні основи поняття митної вартості та її ролі;
- **другий розділ** містить аналіз практики функціонування митних органів України та статистичні дані щодо контрольних процедур;
- **третій розділ** пропонує напрями вдосконалення системи контролю, що свідчить про наявність прикладної частини з елементами власних пропозицій.

Робота має наукову новизну в частині оцінки сучасного стану митної політики та пропозицій щодо її вдосконалення. Авторка використовує сучасні джерела, нормативну базу, посилається на дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. Варто відзначити грамотне використання методів аналізу, синтезу, порівняння та систематизації, а також роботу з таблицями, які чітко структуровані й інформативні.

Оформлення роботи відповідає вимогам до кваліфікаційних досліджень: є план, список використаних джерел, додатки, а сам текст викладено грамотно, з дотриманням наукового стилю. Проте рекомендовано звернути увагу на незначні стилістичні повтори та вдосконалити деякі формулювання у висновках.

Висновок:

Кваліфікаційна робота **Гречиної Катерини Сергіївни** є завершеним, самостійним науково-практичним дослідженням, що відповідає рівню підготовки фахівця спеціальності **073 «Менеджмент»** за ОПП **«Менеджмент митної справи»**.

Робота заслуговує **позитивної оцінки**, а її авторка — **допуску до захисту** кваліфікаційної роботи з оцінкою **«відмінно»**.

ТОВ “ТД“СВІТ-АГРО”

Т.в.о.директора

Володимир ХМАРСЬКИЙ

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Гречина Катерина Сергіївна

Курс/група _____ММБ-21-1_____

Тема дипломної роботи:

Контроль митної вартості товарів в Україні.

П. І. Б. наукового керівника:

Держак Н.О.

Дата захисту:

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 89,44%
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 10,56%, цитат 0,39%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук

ПЛАН

ВСТУП 2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИДІВ КОНТРОЛЮ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ В УКРАЇНІ 5
1.1. Роль та значення контролю митної вартості товарів 5
1.2. Види контролю митної вартості товарів 13
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ В МИТНОМУ ОРГАНІ 19
2.1. Характеристика та види діяльності митного органу 19
2.2. Оцінка системи контролю вартості товарів митного органу 30
2.3. Аналіз проблем організації контролю митної вартості товарів 36
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНОГО ОРГАНУ 42
3.1. Вибір напрямів вдосконалення організації контролю митної вартості товарів 42
3.2. Розробка плану заходів вдосконалення організації контролю митної вартості товарів 46
ВИСНОВКИ 51
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 55
ДОДАТКИ 62

ВСТУП

Актуальність теми. Контроль митної вартості товарів є важливою складовою митної діяльності, що визначає коректність нарахування митних платежів і забезпечує ефективне функціонування національної економіки в умовах глобалізації та інтеграції у світову економічну систему. Актуальність цієї теми зумовлена необхідністю вдосконалення механізмів контролю митної вартості товарів, оскільки саме від правильності оцінки вартості товарів залежить величина митних зборів, а отже, і фінансові надходження до державного бюджету. У сучасних умовах міжнародної торгівлі митні органи стикаються з численними викликами, такими як зміни у зовнішньоекономічній діяльності, нелегальні схеми мінімізації митних платежів, а також розвиток нових технологій, які потребують оперативної адаптації митної системи.

Вивчення процесу контролю митної вартості товарів в Україні є надзвичайно важливим, оскільки дає можливість не лише підвищити ефективність митного контролю, а й забезпечити захист внутрішнього ринку від недобросовісних імпортерів. Зважаючи на зміну міжнародних стандартів і впровадження нових інструментів контролю, дослідження та вдосконалення існуючих методів контролю митної вартості товарів є пріоритетним напрямом для органів митної служби України.

Стан дослідження проблеми контролю митної вартості товарів в Україні є важливою складовою аналізу митного регулювання та адміністративного управління зовнішньою торгівлею. В науковій літературі відзначають значну увагу до процесів модернізації митної політики, зокрема в контексті європейської інтеграції України та досягнення стандартів ЄС у цій сфері. У статтях, таких як «Проблеми митного контролю в контексті європейської інтеграції України» (Авраменко Н. Л., Дорошенко Т. М., Матвеєв М. Е.) та «Європейський вектор розвитку української митниці» (Дорофеєва Л. М.), досліджуються основні труднощі та перспективи впровадження ефективного митного контролю на основі європейських практик. Окремі науковці, зокрема

Голинський Ю. О. та Гриник І. Р., зосереджуються на вдосконаленні методів контролю за митною вартістю товарів, намагаючись знайти баланс між збереженням національної безпеки і спрощенням процедур для бізнесу. Моделювання ризиків та автоматизація процесів митного контролю також набули популярності в наукових працях, таких як праці Лемехи Р., який акцентує на автоматизації митних процедур. Однак, незважаючи на ці досягнення, проблема контрабанди та ухиляння від митних платежів, що можуть бути пов’язані з недосконалістю митного контролю, залишається актуальною, про що свідчить робота таких авторів, як Валігура В. А. та Сідляр В. В. та ін.

Мета роботи – визначення системи контролю митної вартості товарів в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

1. Дослідити роль і значення контролю митної вартості товарів для економіки України.
2. Визначити основні види контролю митної вартості товарів та їх специфіку.
3. Оцінити організацію контролю митної вартості товарів на прикладі митного органу.
4. Проаналізувати проблеми, що виникають в процесі організації контролю митної вартості товарів, та запропонувати шляхи їх вирішення.
5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення організації діяльності митних органів у контексті контролю вартості товарів.

Об’єкт дослідження: види контролю митної вартості товарі в Україні.

Предметом дослідження є процес контролю митної вартості товарів в Україні.

Методи дослідження, які будуть використані для досягнення мети роботи, включають аналіз, порівняння, систематизацію, а також методи емпіричного дослідження. Для аналізу теоретичних аспектів будуть

застосовуватися методи логічного аналізу та синтезу, а для оцінки практичних аспектів – методи аналізу статистичних даних, огляд практики митних органів та інтерв'ю з фахівцями в даній галузі.

Науково-практична значимість роботи полягає в тому, що розроблені рекомендації щодо вдосконалення контролю митної вартості товарів можуть бути використані органами митної служби для підвищення ефективності митного контролю, що сприятиме покращенню фінансової стабільності країни та захисту її економічних інтересів. Результати роботи можуть бути застосовані на практиці для оптимізації внутрішніх процесів митних органів та удосконалення методів контролю, що в свою чергу сприятиме забезпеченню чесної та прозорої зовнішньої торгівлі в Україні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИДІВ КОНТРОЛЮ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ В УКРАЇНІ

1.1. Роль та значення контролю митної вартості товарів

Митна вартість товарів є однією з основних категорій митного регулювання, оскільки вона служить базою для оцінки митних процедур та є основою для розрахунку митних платежів, таких як мито, акцизний податок і ПДВ на товари, що ввозяться на територію України. Це підкреслює її важливу роль у митному регулюванні та реалізації фіскальних і контрольних функцій митних органів. Крім того, митна вартість впливає на митну статистику та валютний контроль під час зовнішньоторговельних операцій.

Отже, питання визначення митної вартості товарів є важливим для забезпечення економічної безпеки країни та захисту її національних інтересів. Зацікавленими у правильному функціонуванні інституту митної вартості є як держава, так і учасники зовнішньоекономічної діяльності. Проблематиці визначення та коригування митної вартості присвячено велику кількість наукових праць, як українських, так і міжнародних дослідників. Вчені підходять до визначення поняття митної вартості з різних точок зору, що вказує на його багатогранність [17, с. 127].

У табл. 1.1 подано результати аналізу української наукової літератури щодо розкриття суті поняття «митна вартість товарів».

Таблиця 1.1

Підходи авторів щодо визначення поняття «митна вартість товарів»

Автор, джерело	Визначення поняття
1	2
Авраменко Н. Л., Дорошенко Т. М., Матвеєв М. Е. [1, с. 55]	Митна вартість товарів – це вартість, що є основою для розрахунку митних платежів та використовується для визначення економічної ефективності зовнішньоторговельних операцій.
Беценко М. А., Толошняк В. [4, с. 73]	Під митною вартістю розуміється фактична або умовна вартість товару, що встановлюється митними органами для цілей оподаткування та контролю відповідності митного законодавства.

Продовження табл. 1.1

1	2
Ващенко К. О., Пашко П. В., Онишко С. В. [7, с. 98]	Митна вартість – це вартість товару, визначена відповідно до міжнародних стандартів та методик, що застосовуються в митній практиці для оцінки вартості товарів з метою сплати митних платежів.
Герчаківський С. Д. [8, с. 67]	Поняття митної вартості охоплює суму, яку фактично сплачує покупець за товар, а також інші витрати, пов'язані з доставкою товару до митної території країни імпорту.
Гордєєв В. В., Павлюк А. Ю. [12, с. 427]	Митна вартість товару – це грошова оцінка товару, що є основою для нарахування податків і зборів при митному оформленні та відображає реальну економічну цінність товару на момент його ввезення або вивезення.

Джерело: побудовано на основі [1, с. 55; 4, с. 73; 7, с. 98; 8, с. 67; 12, с. 427]

Митна вартість товарів є ключовим поняттям у митній справі, оскільки вона визначає базу для розрахунку митних платежів та відіграє важливу роль у регулюванні зовнішньоторговельних операцій. У науковій літературі зустрічається широкий спектр підходів до її визначення, що зумовлено різними аспектами митного регулювання та економічної політики держави. Так, Авраменко Н. Л., Дорошенко Т. М. і Матвеєв М. Е. [1, с. 55] розглядають митну вартість як базову величину для нарахування митних платежів, яка також впливає на оцінку ефективності зовнішньоекономічних операцій. Це підкреслює її значення не лише у фіскальній сфері, а й у контексті економічної аналітики. Автори Беценко М. А. і Толошняк В. [4, с. 73] пропонують дещо інший підхід, акцентуючи увагу на тому, що митна вартість може бути не тільки фактичною, але й умовною, оскільки вона встановлюється митними органами з метою контролю за відповідністю митного законодавства. Такий підхід підкреслює регуляторну функцію митної вартості та її значення для захисту економічних інтересів держави. На думку Ващенка К. О., Пашка П. В. та Онишка С. В. [7, с. 98], митна вартість повинна визначатися відповідно до міжнародних стандартів та методик, що забезпечує її прозорість і відповідність загальноприйнятим підходам у митній справі. Це дозволяє гармонізувати митне регулювання з міжнародною практикою та сприяє зниженню ризиків маніпуляцій із митною оцінкою. Зокрема, Герчаківський С. Д. [8, с. 67]

розширює поняття митної вартості, включаючи до нього не лише ціну товару, а й додаткові витрати, що виникають у процесі його доставки на митну територію країни імпорту. Це важливий аспект, оскільки такі витрати безпосередньо впливають на остаточний рівень митних платежів та економічну ефективність імпортних операцій. Автори Гордєєв В. В. та Павлюк А. Ю. [12, с. 427] трактують митну вартість як економічну оцінку товару, яка є основою для визначення податків та зборів. Вони наголошують на її реальній економічній цінності, що є критично важливим для правильного нарахування митних платежів та запобігання заниженню вартості товарів з метою ухилення від сплати податків. Аналіз підходів до визначення митної вартості товарів (табл. 1.1) демонструє, що це поняття є багатогранним і може розглядатися як із фіскальної, так і з економічної та регуляторної точок зору. Одні автори акцентують увагу на ролі митної вартості у формуванні митних платежів, тоді як інші – на її функції як інструменту контролю та регулювання зовнішньоторговельних операцій.

Важливим аспектом є узгодженість митної вартості з міжнародними стандартами, що забезпечує гармонізацію митних процедур та сприяє розвитку міжнародної торгівлі. Крім того, митна вартість має безпосередній вплив на митну статистику, податкову політику та валютний контроль, що підтверджує її стратегічну важливість у системі митного регулювання. Таким чином, правильне визначення митної вартості є запорукою ефективної роботи митних органів, забезпечення економічної безпеки держави та створення прозорих умов для суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Контроль митної вартості товарів є важливим інструментом митного регулювання, що сприяє забезпеченню справедливості, прозорості та ефективності в міжнародній торгівлі. З метою уникнення ухилення від сплати митних платежів, запобігання фінансовим збиткам і забезпечення економічної безпеки країни, митні органи мають здійснювати детальну перевірку вартості товарів, що переміщуються через митний кордон. В Україні митна вартість товарів визначається відповідно до національних стандартів та міжнародних

вимог, зокрема, стандартів Світової організації торгівлі (СОТ) і Європейського Союзу. Важливість контролю митної вартості товарів полягає в тому, що вона визначає величину митних зборів і податків, що підлягають сплаті, і, отже, впливає на фінансові потоки держави [15, с. 28]. Митний контроль вартості товарів включає ряд процедур і методів, що використовуються митними органами для забезпечення правильності визначення митної вартості. Одним з основних інструментів є застосування п'яти методів оцінки вартості, визначених Митним кодексом України [18] та міжнародними угодами, такими як метод транзакційної вартості, метод вартості подібних товарів, метод на основі обчислення вартості на основі коефіцієнтів та інші. Кожен з цих методів має свої переваги і обмеження, і його застосування залежить від конкретних обставин та інформації про товар.

Процедура митного контролю вартості товарів передбачає використання автоматизованих систем для оцінки ризиків, що дозволяє здійснювати вибірковість митних перевірок. Автоматизація процесів допомагає митним органам виявляти невідповідності в митних деклараціях, що дозволяє зменшити кількість випадків підробки цін або недооцінки вартості товарів. Крім того, важливим інструментом є співпраця з іншими країнами для обміну інформацією про митну вартість товарів, що дозволяє здійснювати більш ефективний контроль на міжнародному рівні [6]. Основні принципи визначення митної вартості товарів в Україні наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні принципи визначення митної вартості товарів в Україні

№	Принцип	Характеристика
1	Міжнародні стандарти	Визначення митної вартості відповідно до Угоди про застосування статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (GATT).
2	Заява декларанта	Обов'язкове подання декларації митної вартості товару декларантом.
3	Методи оцінки	Використання методів визначення вартості, таких як метод на основі ціни угоди, метод розрахунку через подібні товари тощо.
4	Контроль органами митниці	Регулярний контроль митними органами для перевірки достовірності заявленої вартості.

Джерело: побудовано на основі [19, с. 212]

Митна вартість товарів є одним із основних аспектів міжнародної торгівлі, оскільки вона визначає величину митних платежів, що сплачуються при ввезенні товарів на територію країни. З точки зору контролю митної вартості, важливо забезпечити точність оцінки цієї вартості, щоб уникнути неправомірного ухилення від сплати митних зборів і забезпечити чесну конкуренцію серед учасників зовнішньоекономічної діяльності. У контексті інтеграції України до Європейського Союзу та розвитку її митної політики, питання контролю митної вартості стає надзвичайно актуальним, оскільки ефективний контроль забезпечує відповідність міжнародним стандартам та полегшує зовнішньоекономічні операції [10, с. 647].

Митна вартість товару – це сума вартості товару, витрат на його транспортування, страхування та інші супутні витрати, що використовуються для визначення розміру митних платежів. В Україні вона визначається відповідно до міжнародних стандартів, закріплених у Митному кодексі та міжнародних угодах. Контроль митної вартості має на меті запобігти підробці митних документів та ухиленню від сплати митних платежів. Система контролю вартості в Україні наразі стикається з рядом проблем, таких як недостатня автоматизація процесів, відсутність чітких правових норм і ризики корупції. Модернізація митного контролю включає в себе запровадження сучасних технологій для перевірки заявленої вартості товарів, підвищення кваліфікації митників, зміни в законодавчій базі, що дозволяють ефективно контролювати вартість товарів на митному кордоні [34, с. 165].

Визначення митної вартості товарів є важливим етапом у міжнародній торгівлі, оскільки вона безпосередньо впливає на обчислення митних зборів та податків. Існує кілька методів оцінки митної вартості товарів, кожен з яких має свої характеристики, переваги та недоліки. Методи визначення митної вартості товарів використовуються митними органами для точного і справедливого обчислення вартості товарів, що імпортуються або експортуються, з урахуванням різних економічних і технічних факторів (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Методи визначення митної вартості товарів

Метод	Характеристика метода	Переваги	Недоліки
Метод транзакційної вартості	Базується на вартості товару, що зазначена в договорі купівлі-продажу	Найбільш об'єктивний, використовується найчастіше	Може бути непридатним, якщо немає доступу до інформації
Метод вартості продажу	Визначення на основі ціни, за якою товар продається в країні	Простота застосування	Може не відображати реальну вартість товару
Метод розрахунку вартості	Використовується для складних товарів, де неможливо застосувати інші методи	Детальна оцінка вартості	Потребує додаткових ресурсів для збору інформації

Джерело: побудовано на основі [33, с. 98]

Митний контроль вартості товарів є важливою складовою зовнішньоекономічної діяльності країни, оскільки він дозволяє забезпечити чесну конкуренцію і запобігти фінансовим втратам від заниження митної вартості. Україна потребує вдосконалення цієї системи через впровадження нових технологій, підвищення кваліфікації митників і реформу законодавства. Урахування міжнародного досвіду та вдосконалення співпраці з іншими країнами допоможе досягти більшої прозорості та ефективності у митному контролі, що стане важливим елементом для розвитку економіки країни в умовах глобалізації [2, с. 169].

Митна вартість визначається на основі кількох факторів, таких як договірні умови, ринкові ціни, характеристики товарів і інші економічні параметри. Роль контролю митної вартості вимагає від митних органів використання ефективних методів і стратегій для виявлення можливих порушень, що може мати серйозні економічні наслідки для держави та бізнесу. Тому важливо детально аналізувати характеристику ролі та значення цього контролю для забезпечення стабільного економічного розвитку країни (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Характеристика ролі та значення контролю митної вартості товарів

Роль та значення	Характеристика	Особливості
Забезпечення справедливості та рівності на ринку	Гарантує рівні умови для всіх учасників зовнішньої торгівлі, запобігаючи маніпуляціям із митною вартістю.	Уникнення заниження вартості товару для ухилення від сплати митних зборів.
Протидія контрабанді та ухиленню від сплати митних зборів	Виявлення спроб контрабанди або порушень митних процедур через маніпуляції з вартістю товарів.	Допомагає виявляти недобросовісних імпортерів та експортерів, що можуть штучно занижувати митну вартість.
Економічна стабільність та розвиток країни	Вірно нараховані митні збори сприяють наповненню державного бюджету, що дає можливість фінансувати важливі програми.	Нарахування реальних митних зборів для покриття витрат державного бюджету та розвитку інфраструктури.
Покращення зовнішньоекономічної діяльності	Сприяє розвитку зовнішньої торгівлі завдяки прозорості процесів імпорту та експорту.	Підвищує довіру до країни серед міжнародних партнерів та інвесторів.
Забезпечення дотримання міжнародних стандартів	Контроль митної вартості сприяє виконанню міжнародних угод та стандартів щодо митного регулювання.	Забезпечує гармонізацію митних процедур з міжнародними нормами та стандартами.

Джерело: побудовано на основі [13, с. 109]

Контроль митної вартості товарів включає не лише перевірку декларацій та документації, але й застосування різноманітних методів для забезпечення точного визначення реальної вартості товару, що ввозиться або вивозиться. Роль цього контролю полягає в гарантуванні того, що митні збори та податки будуть нараховані коректно, без спроб маніпулювати даними або занижувати вартість товару для уникнення митних платежів [20, с. 61].

Забезпечення справедливості та рівності на ринку – контроль митної вартості дозволяє забезпечити рівні умови для всіх учасників міжнародної торгівлі. Виявлення та усунення маніпуляцій із митною вартістю гарантує, що всі імпортери та експортери будуть сплачувати належні митні збори відповідно до реальної вартості товарів, а не штучно заниженої.

Протидія контрабанді та ухиленню від сплати митних зборів – митний контроль вартості є важливим інструментом у боротьбі з контрабандою. Він

дозволяє виявляти спроби ввезення товарів за завищеними або заниженими цінами, що може використовуватися для обходу митних зборів або незаконного переміщення товарів через кордон [8, с. 219].

Економічна стабільність та розвиток країни – правильне визначення митної вартості безпосередньо впливає на економічну стабільність держави. Вірно нараховані митні збори і податки забезпечують належне фінансування державного бюджету, що може бути використано для розвитку інфраструктури, соціальних програм та інших важливих напрямків.

Покращення зовнішньоекономічної діяльності – митний контроль сприяє розвитку зовнішньої торгівлі шляхом забезпечення прозорості процесів імпорту та експорту. Це підвищує довіру до країни з боку міжнародних партнерів та інвесторів, що важливо для стабільного розвитку економіки.

Забезпечення дотримання міжнародних стандартів – контроль митної вартості має важливе значення для дотримання міжнародних угод та стандартів. Країни мають узгоджувати свої методи контролю митної вартості для забезпечення гармонізації митної політики та уникнення економічних порушень в рамках міжнародної торгівлі. Правильне застосування методів контролю допомагає уникнути фінансових порушень, забезпечує рівність між учасниками ринку та підтримує економічну стабільність держави. Зважаючи на важливість цих функцій, необхідно постійно вдосконалювати процедури контролю митної вартості товарів, адаптуючи їх до змін на ринку та нових економічних умов [31, с. 11].

Отже, контроль митної вартості товарів є важливою складовою економічної безпеки країни, оскільки правильне визначення вартості товарів впливає на доходи бюджету та фінансову стабільність. Невірне визначення митної вартості може призвести до значних фінансових втрат для держави та створити можливості для контрабанди та ухилення від сплати митних платежів. Крім того, митний контроль сприяє розвитку міжнародної торгівлі, оскільки забезпечує рівні умови для всіх учасників ринку, зменшуючи ризики виникнення економічних суперечок та торгових конфліктів. Використання

сучасних методів контролю та автоматизованих систем дозволяє значно підвищити ефективність процесів оцінки митної вартості і мінімізувати можливості для порушень.

1.2. Види контролю митної вартості товарів

Контроль митної вартості товарів є важливим компонентом митної політики будь-якої країни, спрямованим на забезпечення справедливих митних зборів та запобігання митним правопорушенням. Завдяки різноманітним методам контролю, митні органи можуть ефективно визначити реальну вартість товарів, що імпортуються, і порівняти її з заявленою митною вартістю. Оскільки митна вартість має безпосередній вплив на суму митних зборів, правильне її визначення є ключовим етапом митного оформлення товарів. У цьому контексті, різні види контролю митної вартості допомагають виявити невідповідності та забезпечити дотримання національних митних стандартів.

У табл. 1.5 наведені основні методи контролю митної вартості товарів, їх характеристика та особливості застосування. Існує кілька видів контролю митної вартості, які застосовуються залежно від конкретної ситуації та типу товару [29].

Таблиця 1.5

Види контролю митної вартості товарів

Вид контролю	Характеристика контрольної процедури	Особливості
1	**2**	**3**
Перевірка документації	Перевірка наданих митних декларацій, рахунків-фактур та інших документів, що підтверджують митну вартість товару	Може здійснюватися на основі наданих документів без фізичного огляду товарів
Оцінка ринкових цін	Аналіз ринкових цін на аналогічні товари, що допомагає визначити їх реальну вартість	Потребує наявності доступу до даних про ринкові ціни в країні ввезення товару
Фізичний огляд товару	Проведення огляду товару для порівняння заявленої вартості з фактичною вартістю товару	Зазвичай використовується для товарів з нетиповими характеристиками або великими об’ємами

Продовження табл. 1.5

1	2	3
Використання митних оцінок	Використання спеціальних митних методик для оцінки товарів на основі їх властивостей і призначення	Застосовується для складних товарів, де неможливо визначити вартість іншими методами
Інтернаціональні бази даних	Використання міжнародних баз даних для визначення вартості товару та порівняння з міжнародними стандартами	Дозволяє порівнювати митну вартість товарів на основі міжнародних стандартів і практик

Джерело: побудовано на основі [9, с. 108]

Перевірка документації є одним із основних методів, коли митні органи вивчають документи, що надаються імпортерами, і порівнюють їх з іншими відомими даними. Вона є найбільш розповсюдженим і часто використовуваним методом контролю митної вартості. Вона полягає в ретельній перевірці митних декларацій, рахунків-фактур, контрактів та інших супровідних документів, що надаються імпортерами для підтвердження заявленої митної вартості товарів. Цей метод дозволяє митним органам здійснювати перевірку без необхідності фізичного огляду товарів. Він є швидким та ефективним способом виявлення порушень митних правил, однак залежить від точності наданих документів. Зазначена процедура може мати обмеження у випадку, коли документи неповні або містять помилки, що потребує додаткових перевірок [31, с. 12].

Оцінка ринкових цін є важливим способом для перевірки достовірності вартості товарів, зокрема коли заявлена вартість виглядає нереалістично низькою. Цей вид контролю передбачає порівняння митної вартості товарів із цінами на аналогічні або ідентичні товари, що продаються на внутрішньому ринку країни ввезення. Оцінка ринкових цін дозволяє отримати більш об’єктивну картину реальної вартості товару, однак її ефективність залежить від наявності актуальних даних про ринкові ціни на відповідні товари. Митні органи можуть використовувати різноманітні джерела даних, включаючи публікації, спеціалізовані бази даних або ринкові дослідження. Цей метод може бути ускладнений у випадку, коли ринок для певного товару є вузьким або дані про ціни важко отримати.

Фізичний огляд товару дозволяє митним органам проводити детальну перевірку товарів і оцінювати їх реальну вартість, що є необхідним при великому обсязі або складних товарах. Цей вид контролю є найбільш прямим методом контролю, який передбачає перевірку фактичного товару для порівняння його реальної вартості з заявленою митною вартістю. Такий метод часто використовується для товарів, що мають специфічні характеристики, або в разі великих обсягів імпорту, коли існує підозра на невідповідність зазначеної вартості. Фізичний огляд дозволяє митним органам здійснити порівняння товару з його характеристиками, що зазначені в митних деклараціях, а також визначити реальні витрати на виробництво або транспортування. Проте цей метод потребує значних ресурсів, часу та спеціального обладнання для проведення огляду [21].

Використання митних оцінок дозволяє оцінювати специфічні категорії товарів, застосовуючи детальні методики, які допомагають об’єктивно визначити їх вартість. Цей вид контролю включає застосування спеціальних методик та стандартів для оцінки товарів на основі їх властивостей, призначення та інших факторів. Це дозволяє митним органам здійснювати більш детальний та об’єктивний контроль за вартістю товарів, які мають складні характеристики або для яких неможливо застосувати традиційні методи оцінки. Митні оцінки використовуються, зокрема, для товарів, які не мають аналога на ринку або є унікальними. Цей метод допомагає врахувати різні фактори, що впливають на вартість товару, проте потребує високої кваліфікації митних працівників та відповідних інструментів для оцінки [39, с. 51].

Інтернаціональні бази даних служать інструментом для порівняння митної вартості товарів з міжнародними стандартами та даними, що сприяє забезпеченню рівних умов для всіх учасників митного процесу. Також варто відзначити, що інтернаціональні бази даних надають митним органам можливість порівняти митну вартість товару з міжнародними стандартами та базами даних, що використовуються в інших країнах. Це дозволяє здійснити об’єктивну оцінку митної вартості товарів і виявити можливі невідповідності

між заявленою та реальною вартістю. Інтернаціональні бази даних допомагають забезпечити єдність стандартів і практик на міжнародному рівні. Цей метод є особливо корисним для товарів, які мають велике міжнародне поширення або продаються на глобальних ринках [37, с. 73]. Митні органи країн застосовують різні методи контролю для визначення реальної вартості товарів, що ввозяться. Усі ці методи спрямовані на виявлення відмінностей між заявленою вартістю товару та його реальними витратами або ринковою ціною, щоб уникнути ухилення від сплати митних зборів. Застосування різноманітних методів контролю митної вартості дозволяє митним органам ефективно визначати реальну вартість товарів та виявляти можливі порушення. Кожен метод має свої переваги та недоліки, і їх ефективність залежить від конкретних умов, таких як тип товару, доступність інформації або наявність спеціальних умов. Використання комбінації цих методів дозволяє досягти більш точних результатів, що в свою чергу сприяє забезпеченню справедливих митних зборів та запобіганню контрабанді. Для успішного контролю митної вартості важливо, щоб митні органи мали доступ до актуальних даних та використовували найсучасніші технології для оцінки вартості товарів [13, с. 219].

Різні країни та регіони застосовують різні підходи до процедури визначення митної вартості товарів, що залежить від їхнього законодавства, економічних особливостей та технологічного розвитку. Порівняння міжнародних підходів до визначення митної вартості допомагає зрозуміти основні методи та їхні специфічні характеристики у різних країнах, що дозволяє створити більш ефективну та прозору митну систему (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Порівняння міжнародних підходів до визначення митної вартості

Країна/Регіон	Методики визначення	Особливості
ЄС	Переважно метод транзакційної вартості	Використання єдиних стандартів для всіх країн-членів
США	Комбінація методів транзакційної вартості та вартості продажу	Додаткові перевірки документів і аналіз ринкових цін
Японія	Застосування автоматизованих систем для аналізу вартості	Використання інноваційних технологій для контролю

Джерело: побудовано на основі [8, с. 218]

Аналіз міжнародних підходів до визначення митної вартості показує, що кожен регіон обирає найбільш ефективні методи, що відповідають їхнім економічним умовам та технологічному розвитку. Європейський Союз орієнтується на єдиний стандарт для всіх країн-членів, що забезпечує рівність і прозорість. США використовують комбінацію методів, додаючи перевірки та аналіз ринкових цін, що підвищує точність оцінки вартості. Японія застосовує інноваційні технології для автоматизації процесу, що значно підвищує ефективність контролю митної вартості товарів [5].

Контроль митної вартості товарів є ключовим елементом митної політики кожної країни, зокрема України, в умовах глобалізації та інтеграції в міжнародні економічні системи. Митна вартість товарів визначає розмір митних платежів, що стягуються з імпортерів і експортерів, а також є основою для здійснення фіскальних і адміністративних процедур на митниці. Належний контроль за митною вартістю дозволяє уникати зловживань, підвищує ефективність роботи митних органів та забезпечує національну безпеку шляхом точного і справедливого оподаткування [32, с. 10].

Митна вартість є визначальним фактором для обчислення митних зборів, що мають важливе значення для доходної частини бюджету держави. Контроль за митною вартістю дозволяє уникнути втрат до бюджету через заниження вартості товарів, що вводяться на територію країни, а також захистити внутрішній ринок від дешевого імпорту. Оскільки митна вартість визначається відповідно до міжнародних стандартів і законодавства країни, контроль над її правильним визначенням забезпечує правову рівність між учасниками зовнішньоекономічної діяльності. В Україні питання митної вартості регулюється Митним кодексом України, а також різними міжнародними угодами та нормами, зокрема угодами СОТ. Митні органи використовують ряд методів і інструментів для перевірки та оцінки митної вартості, включаючи аналіз документів, перевірку відповідності заявленої вартості ринковим цінам, а також застосування автоматизованих систем управління митними ризиками (АСУМР). Автоматизація та використання цифрових технологій в митному

контролі дозволяють значно підвищити ефективність та швидкість процедур. Спільне використання методів оцінки митної вартості в рамках Європейського Союзу та інших міжнародних організацій дозволяє узгодити процедури митного контролю між країнами, зменшити бар'єри для міжнародної торгівлі та покращити загальну економічну безпеку [24, с. 119].

Отже, види контролю митної вартості товарів є різноманітними і взаємодоповнюючими, дозволяючи забезпечити більш точну та об'єктивну оцінку вартості товарів, що ввозяться в країну. Застосування кількох методів контролю дозволяє митним органам ефективно виявляти порушення і ухилення від сплати митних зборів. Для забезпечення прозорості та справедливості митних процедур необхідно враховувати специфіку кожного виду контролю та застосовувати їх у комплексі в залежності від обставин, що виникають у процесі митного оформлення товарів.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ В МИТНОМУ ОРГАНІ

2.1. Характеристика та види діяльності митного органу

Державна митна служба України (Держмитслужба) є важливим органом виконавчої влади, який виконує ключові функції в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю країни, забезпеченні митної безпеки та протидії правопорушенням на митному кордоні. Як центральний орган, її діяльність координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів. Основна мета Держмитслужби – це підтримка належного рівня митного контролю, боротьба з контрабандою, сприяння розвитку торгівлі та забезпечення захисту національних інтересів на митному фронті [22] (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Загальна характеристика Державної митної служби України

Параметр	Характеристика
Назва органу	Державна митна служба України (Держмитслужба)
Статус	Центральний орган виконавчої влади, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів.
Основні завдання	1. Забезпечення реалізації державної митної політики. 2. Забезпечення митної безпеки та захист митних інтересів України. 3. Боротьба з правопорушеннями в митній сфері.
Законодавча база	Конституція України, закони України, акти Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, накази Мінфіну.
Функції	1. Контроль за дотриманням законодавства з питань митної справи. 2. Проведення митного контролю товарів та транспортних засобів. 3. Підтримка прав інтелектуальної власності.
Міжнародна діяльність	Участь у міжнародному співробітництві щодо протидії контрабанді, обміну інформацією з митними органами іноземних держав, виконання міжнародних угод.
Інновації та технології	Розробка сучасних технологій митного контролю, використання нових технічних засобів, спрощення митних процедур для розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Джерело: побудовано на основі [22]

Держмитслужба України відповідає за виконання державної митної політики, що включає в себе різні аспекти, починаючи від контролю за переміщенням товарів через митний кордон і закінчуючи боротьбою з

порушеннями митних правил. Одним з основних завдань є забезпечення митної безпеки та захисту економічних інтересів України в умовах активної міжнародної торгівлі. Держмитслужба здійснює численні функції, включаючи контроль за дотриманням митних режимів, боротьбу з контрабандою, а також запобігання переміщенню небезпечних та незаконних товарів. Вона активно працює над впровадженням новітніх технологій для оптимізації процесів митного оформлення і контролю, сприяючи таким чином розвитку зовнішньоекономічної діяльності та полегшенню умов для ведення бізнесу. Значну увагу організація приділяє міжнародному співробітництву, здійснюючи обмін інформацією з митними та правоохоронними органами іноземних держав, що дозволяє ефективно боротися з міжнародною контрабандою та іншими порушеннями митних правил. У той же час, вона активно працює над удосконаленням внутрішніх процедур, застосовуючи методи, що сприяють спрощенню митних формальностей та підвищенню ефективності контролю.

Державна митна служба України виконує важливу роль у забезпеченні економічної безпеки країни, контролюючи зовнішню торгівлю, митний обіг товарів та послуг, а також захищаючи національні інтереси в межах митного простору. Її діяльність спрямована на забезпечення митної безпеки, боротьбу з правопорушеннями та забезпечення дотримання митних процедур. Важливим аспектом є також її активна участь у міжнародному співробітництві, що дозволяє посилити боротьбу з контрабандою і забезпечити більш ефективне регулювання зовнішньоекономічної діяльності [22].

Період функціонування Держмитслужби включав етапи її реорганізації та зміни в управлінських структурах. У зв’язку з цим, було здійснено низку заходів щодо оптимізації роботи митних органів. У таблиці будуть наведені основні етапи її діяльності, реорганізаційні заходи та зміни в її структурі з моменту заснування до ліквідації у 2012 році. Важливою частиною діяльності Держмитслужби була структура управління та організація її роботи. В умовах постійних змін в митній політиці та необхідності адаптації до нових економічних умов, Держмитслужба змінювала свою структуру, що дозволяло

ефективніше виконувати завдання. Реорганізація 2002 року, зокрема, призвела до створення численних нових підрозділів, таких як департаменти митного контролю, боротьби з контрабандою та митної статистики (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Основні етапи діяльності Державної митної служби України

Рік	Подія/Рішення	Важливість та Наслідки
1	2	3
1996	Прийняття Митного кодексу України	Встановлення правових основ митного контролю та регулювання митних процедур в Україні.
2003	Створення Державної митної служби України (ДМСУ) як центрального органу виконавчої влади з митного контролю	Формування незалежного органу для забезпечення виконання митних функцій, зокрема в області зовнішньої торгівлі та боротьби з контрабандою.
2005	Реформа митної служби: створення нових структурних підрозділів та запровадження нових технологій	Поліпшення процесів митного оформлення, впровадження автоматизації процесів для зменшення корупційних ризиків.
2013	Початок Революції Гідності	Політичні зміни в Україні, що призвели до необхідності реформування митної та податкової служби в умовах глобалізації та євроінтеграційних процесів.
2014	Ліквідація Міністерства доходів і зборів та створення Державної фіскальної служби України (ДФС)	Об’єднання митних і податкових органів для підвищення ефективності державного контролю в умовах кризової економічної ситуації.
2014	Постанова Кабінету Міністрів України № 160 про створення Державної фіскальної служби	Ліквідація Міністерства доходів і зборів та об’єднання митних і податкових служб в одну структуру для більш ефективного управління та боротьби з правопорушеннями.
2014	Постанова № 67 Кабінету Міністрів про реорганізацію митних органів	Реорганізація з метою оптимізації функціонування митних органів у нових умовах, зокрема збільшення ефективності боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями.
2016	Створення Оперативного управління митного контролю та зменшення адміністративних бар’єрів на кордоні	Впровадження технологічних змін, що забезпечують зменшення часу на проходження митного контролю і збільшення прозорості операцій.
2017	Створення та запровадження системи «Єдиний віконце» для прискорення митного оформлення	Система дозволяє митним органам, державним органам і бізнесу зменшити адміністративне навантаження та знизити корупційні ризики, прискорюючи процес митного оформлення.
2018	Відновлення Державної митної служби України, ліквідація ДФС та створення нової організаційної структури	Зміна підходів до управління митницею для підвищення її ефективності, створення нових моделей адміністрування та адміністрування митних платежів.
2019	Розробка стратегічного плану розвитку митної служби на період до 2025 року	Збільшення ролі митної служби в розвитку зовнішньої торгівлі, покращення механізмів митного контролю, боротьба з контрабандою та митними порушеннями.
2020	Прийняття змін до Митного кодексу України, які стосуються спрощення митних процедур для бізнесу	Спрощення митних процедур для бізнесу з метою полегшення умов ведення зовнішньоекономічної діяльності та залучення інвестицій.

Продовження табл. 2.2

1	2	3
2021	Впровадження системи «АЕО» (авторизований економічний оператор) для спрощення митних процедур	Розширення використання механізмів, що дозволяють бізнесу отримувати пільгові умови для митного оформлення товарів і знижують ризики затримок.
2022	Програма митної реформи: спрощення процедур, електронні митні декларації, та нові методи оцінки митних платежів	Зниження бюрократичних бар'єрів, поліпшення інфраструктури для забезпечення прозорості митних процедур, а також ефективніше застосування цифрових технологій для митного контролю.
2023	Запуск нових цифрових інструментів та автоматизація митних процедур в рамках євроінтеграції	Поліпшення інтеграції митної системи України з європейськими стандартами, прискорення митних процедур за допомогою новітніх технологій.
2024	Оновлення структури Державної митної служби та її територіальних підрозділів	Поглиблені реформи, зокрема в частині перерозподілу функцій та зміни в управлінській структурі для підвищення ефективності митного контролю та боротьби з правопорушеннями.

Джерело: побудовано на основі [22]

Державна митна служба України пройшла кілька етапів свого розвитку, починаючи з її заснування в 1996 році до ліквідації в 2012 році. Одним із ключових моментів було прийняття основних митних законів, що створили основу для митної системи країни. У 2002 році була проведена реорганізація центрального апарату з метою оптимізації роботи служби та покращення її функціонування. Останнім етапом стало перетворення Держмитслужби в Міністерство доходів і зборів України, що відбулося в 2012 році, що свідчить про еволюцію митної служби в рамках загальної реформи державного управління [22].

Політичні зміни в Україні, що відбулися після Революції Гідності 2013–2014 рр., значно вплинули на структуру митних органів. Так, 28 лютого 2014 року Верховна Рада України прийняла Постанову «Про вдосконалення діяльності органів доходів і зборів», у пункті 1 якої були надані рекомендації Кабінету Міністрів щодо реформування системи центральних органів виконавчої влади. Зокрема, пропонувалося здійснити комплекс заходів, спрямованих на ліквідацію Міністерства доходів і зборів та створення відповідних центральних органів виконавчої влади в галузі податкової та

митної політики. Тим часом, 1 березня 2014 року Кабмін ухвалив Постанову № 67 «Про ліквідацію Міністерства доходів і зборів», яка передбачала відновлення діяльності Державної митної та Державної податкової служб України. Однак уже 21 травня 2014 року була прийнята Постанова Кабінету Міністрів № 160 «Про утворення Державної фіскальної служби», що призвела до припинення процесу відновлення двох окремих служб і утворення єдиного органу – Державної фіскальної служби України. Важливо зазначити, що при реалізації цього рішення так і не була врахована рекомендація Верховної Ради щодо створення окремих органів, що відповідатимуть за митну та податкову політику [22].

У відповідності до Постанови Кабінету Міністрів № 178 від 11 червня 2014 року, чисельність працівників Державної фіскальної служби становила 56640 осіб, з яких 2186 працювали в центральному офісі. За даними на 20 січня 2017 року фактична чисельність працівників зменшилась до 41868 осіб. Незважаючи на те, що Державна фіскальна служба стала «перевдягнутим» Міністерством доходів і зборів, деякі функції, зокрема боротьба з митними правопорушеннями та адміністрування митних платежів, були повернуті митним органам. Однак, збереження гібридної структури, яка поєднувала митну та податкову складові, призвело до ряду проблем, що тривають і досі.

На початок 2018 року в органах ДФС працювало 41806 осіб. З цієї кількості 29915 фахівців (75%) працювали у податковому напрямі, а 10238 (25%) – у митному. Попри складні політичні та економічні умови, митні органи в Україні, зокрема працівники митниць і міжнародних пунктів пропуску, продовжували виконувати важливі функції для держави. Наприклад, у 2014 році митницями було складено 15 108 протоколів про порушення митних правил на суму 704 млн грн, що на 35% менше за кількістю та на 11% менше за вартістю порушених предметів, порівняно з 2013 роком. Проте після повернення функцій протидії митним правопорушенням митним органам у 2015 році було зафіксовано позитивну динаміку: митниці склали 5737

протоколів про порушення митних правил на суму 445 млн грн – на 72% більше за вартістю, порівняно з аналогічним періодом попереднього року [22].

Одним з головних викликів для митних органів стала необхідність адаптації до специфічних умов фінансової політики України, зокрема фіскальної орієнтації в діяльності митниць. Зовнішньоторговельний обіг України здійснювався з 226 країнами, і в 2017 році загальний товарообіг досяг 92,8 млрд дол. США. Наприкінці 2018 року уряд України розпочав нові реформи в митній сфері, і вже в 2019 році була ліквідована Державна фіскальна служба. На її базі були відновлені окремі служби – Державну митну службу України (ДМСУ) та Державну податкову службу (ДПС). Реформи передбачали створення нових управлінських структур і вдосконалення митної політики. Станом на 1 січня 2024 року ДМСУ складається з 17 департаментів, 4 окремих відділів та 16 територіальних підрозділів, з максимальним числом працівників у 10507 осіб у територіальних підрозділах [22].

У складних умовах війни митні органи України продовжують виконувати свої функції щодо регулювання експортно-імпортної діяльності. Так, за 2022 рік загальна вартість товарообігу в процесі митного оформлення склала 103676 млн дол. США, з яких експорт – 44173 млн дол., імпорт – 59503 млн дол. У 2023 році ці показники зросли, склавши 63518 млн дол. США на експорт та 36185 млн дол. США на імпорт [22].

Серед керівників ДМСУ за різні роки були: Деркач Леонід Васильович (1995-1998 рр.), Соловков Юрій Петрович (1998-2001), Каленський Микола Миколайович (2001-2005 рр.), Єгоров Олександр Борисович (2005-2007 рр.), Макаренко Анатолій Вікторович (2009-2010 рр.), Нефьодов Максим Євгенович (2019-2020 рр.), Рябікін Павло Борисович (2020-2021 рр.), та Демченко Вячеслав Вадимович (2021-2023 рр.). З лютого 2023 року тимчасово виконуючим обов’язки Голови служби є Звягінцев Сергій Борисович [22].

Реорганізація 2002 року призвела до суттєвих змін у структурі Держмитслужби, що дозволило значно покращити її функціонування та ефективність у виконанні завдань. Створення спеціалізованих підрозділів,

таких як управління митними режимами, митної статистики та боротьби з контрабандою, стало важливим кроком у забезпеченні контролю за зовнішньоекономічною діяльністю та захистом економічних інтересів країни. Ці зміни стали основою для більш ефективної роботи митних органів на наступні роки.

Структура Державної митної служби України забезпечує ефективне виконання її основних функцій через чітко визначені підрозділи, кожен з яких відповідає за конкретний напрямок діяльності (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Структура Державної митної служби України

Підрозділ	Характеристика функцій
Апарат Голови Служби	Загальне управління діяльністю Держмитслужби.
Секретаріат	Підготовка документів, організація внутрішньої роботи.
Управління власної безпеки	Забезпечення внутрішньої безпеки служби.
Управління організаційно-контрольної роботи	Контроль за дотриманням організаційних норм і стандартів.
Управління митних режимів	Здійснення митного контролю товарів та транспорту.
Управління митної статистики	Збір, аналіз та обробка митної статистики.
Управління боротьби з контрабандою	Запобігання та виявлення контрабанди.
Управління міжнародного співробітництва	Співпраця з міжнародними митними органами.

Джерело: побудовано на основі [22]

Апарат Голови Служби здійснює загальне управління, координуючи роботу всієї структури. Секретаріат відповідає за організацію внутрішньої роботи та підготовку необхідних документів, що сприяє належному функціонуванню служби. Управління власної безпеки гарантує захист від внутрішніх загроз, забезпечуючи стабільність організації. Управління організаційно-контрольної роботи відповідає за дотримання стандартів та норм у процесах митного контролю. Управління митних режимів здійснює безпосередній контроль за переміщенням товарів і транспорту через митний кордон, а Управління митної статистики забезпечує збір та аналіз даних для моніторингу зовнішньоекономічної діяльності. Управління боротьби з контрабандою активно бореться з незаконним обігом товарів, а Управління

міжнародного співробітництва координує взаємодію з міжнародними митними органами для забезпечення міжнародних стандартів митної практики. Така організаційна структура сприяє ефективному виконанню митних функцій та забезпечує належний рівень контролю і безпеки в зовнішньоекономічній діяльності України.

Основні види діяльності Державної митної служби України наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Основні види діяльності Державної митної служби України

№	Вид діяльності	Характеристика діяльності	Законодавча база
1	Митний контроль	Проведення митного контролю за товарами, транспортними засобами та особами, що перетинають митний кордон України.	Митний кодекс України [18]
2	Митне оформлення	Виконання митних процедур щодо оформлення товарів та транспортних засобів для їх переміщення через митний кордон.	Митний кодекс України [18]
3	Збір митних платежів	Оцінка вартості товарів та нарахування митних платежів (мита, податків, зборів), що підлягають сплаті при митному оформленні.	Митний кодекс України [18]
4	Запобігання контрабанді та порушенням митних правил	Контроль за дотриманням митних правил, запобігання контрабанді та іншим порушенням митного законодавства.	Закон України «Про митну справу»
5	Проведення митних експертиз	Оцінка та перевірка товарів, що переміщуються через митний кордон, для визначення їх відповідності митним нормам.	Митний кодекс України [18]
6	Управління ризиками	Оцінка ризиків митної діяльності та вжиття заходів щодо мінімізації ризиків порушень митних правил.	Постанова Кабінету Міністрів України № 451
7	Міжнародне співробітництво	Співпраця з митними органами інших країн для покращення митного контролю та забезпечення міжнародної безпеки.	Міжнародні угоди України

Джерело: побудовано на основі [18; 22]

Державна митна служба України здійснює свою діяльність через кілька основних напрямків. Митний контроль, як один з ключових аспектів, спрямований на забезпечення законності при переміщенні товарів,

транспортних засобів та осіб через державний кордон. Митне оформлення є обов'язковою процедурою для товарів та вантажів, що переміщуються, і включає в себе перевірку документів, митне декларування та здійснення перевірки на відповідність митним вимогам. Збір митних платежів забезпечує фінансування державного бюджету та регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Також важливою частиною діяльності митної служби є боротьба з контрабандою, для чого здійснюється моніторинг та запобігання порушенням митних правил. Митні експертизи допомагають виявити порушення митних стандартів. Важливим є й управління ризиками, що дозволяє митній службі адаптуватися до змінних умов та знижувати ймовірність порушень. Міжнародне співробітництво між митними органами різних держав сприяє поліпшенню ефективності митних процедур та боротьбі з міжнародною злочинністю [22].

Державна митна служба України (ДМСУ) є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за забезпечення ефективного митного контролю, безпеки на митному кордоні та виконання міжнародних митних зобов'язань України. Її діяльність охоплює широкий спектр функцій, які включають митний контроль, митне оформлення товарів, збирання митних платежів, запобігання порушенням митного законодавства та міжнародне співробітництво. Всі ці види діяльності реалізуються через законодавчі акти, зокрема Митний кодекс України та численні постанови Кабінету Міністрів України (Додаток А) [22]. Нормативно-правове регулювання діяльності митного органу є важливим інструментом для забезпечення ефективного виконання митних функцій, контроль за переміщенням товарів і осіб через митний кордон, а також для запобігання митним правопорушенням. Законодавчі та підзаконні акти визначають правові засади митної діяльності, процедури, стандарти та правила, які митні органи повинні застосовувати у своїй повсякденній діяльності. Митний кодекс України є основним нормативно-правовим актом, що регулює основи митної політики країни, встановлює правила митного контролю та визначає права й обов'язки митних

органів, учасників зовнішньоекономічної діяльності та інших зацікавлених осіб. Зміни до нього, які набрали чинності з 2019 року, сприяють удосконаленню митних процедур, зокрема, з огляду на розвиток авторизованих економічних операторів. Важливим аспектом митного регулювання є також співпраця з міжнародними органами, наприклад, митним кодексом Союзу ЄС, який визначає єдині стандарти митного контролю та обміну інформацією в межах Європейського Союзу. Це дозволяє забезпечити взаємне визнання митних процедур та спрощення торгових операцій між державами [22].

Отже, діяльність Державної митної служби України є критично важливою для забезпечення національної безпеки, розвитку економіки та виконання міжнародних зобов'язань. Завдяки різноманітним видам діяльності, таких як митний контроль, митне оформлення, запобігання порушенням, а також співпраці з іншими країнами, митна служба сприяє підтриманню стабільності в зовнішньоекономічній діяльності. Чітка організація цих процесів та відповідне законодавче забезпечення дозволяють мінімізувати ризики порушень та забезпечити належне виконання митних процедур.

2.2. Оцінка системи контролю вартості товарів митного органу

Зважаючи на зростання зовнішньоекономічної активності в Україні, результативність митного контролю є визначальним фактором для гарантування національної економічної безпеки, боротьби з контрабандою та неправомірними діями, а також забезпечення надходжень до державного бюджету. Проте чинна система митного адміністрування стикається з низкою проблем, включаючи недостатню прозорість процесів, корупційні ризики, нестачу сучасних технологій та обмежену поінформованість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

В умовах воєнного стану, коли Україна переживає значні труднощі та обмеження, митний пост-аудит набуває особливої ваги для підтримки економічної безпеки та стабільності. У цей період робота митних органів та

проведення пост-аудиту мають свої специфічні особливості та потребують адаптації до швидко мінливих обставин. У цьому контексті митний пост-аудит є важливим інструментом, здатним значно покращити ефективність митного контролю, проте його впровадження в Україні вимагає комплексного підходу та подолання наявних перешкод. Нечіткість у застосуванні законодавства, а також відсутність стимулів для підприємств щодо впровадження інновацій у митні процедури, створюють загрози не лише для діяльності митних органів, але й для загальної економічної стійкості держави.

Ефективний контроль вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України, є ключовим аспектом забезпечення наповнення Державного бюджету та економічної безпеки держави. Митні платежі традиційно становлять значну частку доходів державного бюджету, а їх адміністрування вимагає постійного вдосконалення. Табл. 2.5 відображає ключові показники доходів Державного бюджету України, обсяги фінансової допомоги, оподатковуваного імпорту, надходжень митних платежів та частку останніх у структурі доходів за період 2020-2024 рр.

Таблиця 2.5

Обсяги доходів, оподаткованого імпорту, фінансової допомоги, надходжень митних платежів та частки митних платежів у структурі доходів Державного бюджету України у 2020–2024 рр.

Рік	Обсяг доходів Держбюджету України, млн.грн.	Обсяг фін. допомоги закордонних країн і міжнар. організацій, млн.грн.	Обсяг оподатк. імпорту, млн.грн.	Обсяг надходжень митних платежів, млн.грн.	Частка митн. платежів у структурі доходів Держбюджету України, %
2020	1076016,7	1029,7	1336751,3	362163,6	33,7
2021	1296852,9	1289,9	1843523,9	497162,1	38,3
2022	1787395,6	481090,7	1440855,1	318006,8	17,8
2023	2671998	433404,5	1062463,3	459800	17,2
2024	3122713,4	473945,2	2296000	591700	18,95

Джерело: складено автором на основі [18; 22]

Аналізуючи дані табл. 2.5, можна відзначити зростання обсягу доходів Державного бюджету України протягом досліджуваного періоду. Найбільше

зростання спостерігалося у 2022–2024 роках, що значною мірою пов'язано з повномасштабним вторгненням та відповідним збільшенням державних витрат. Обсяг фінансової допомоги від закордонних країн та міжнародних організацій мав значний вплив на дохідну частину бюджету, особливо у 2022-2024 рр. Обсяг оподатковуваного імпорту демонстрував волатильність, зі значним зростанням у 2021 та 2024 роках та зниженням у 2022 та 2023 роках, що відображає вплив економічних та геополітичних факторів. Надходження митних платежів також мали тенденцію до зростання, проте їх частка у структурі доходів Державного бюджету зазнала суттєвих змін, знизившись з 38,3% у 2021 році до 18,95% у 2024 році. Це свідчить про зростання інших джерел доходів бюджету та вплив пільг на сплату митних платежів.

Рис. 2.1 ілюструє динаміку обсягів доходів Державного бюджету України та митних платежів за період 2020-2024 рр., а також відображає частку митних платежів у структурі доходів.

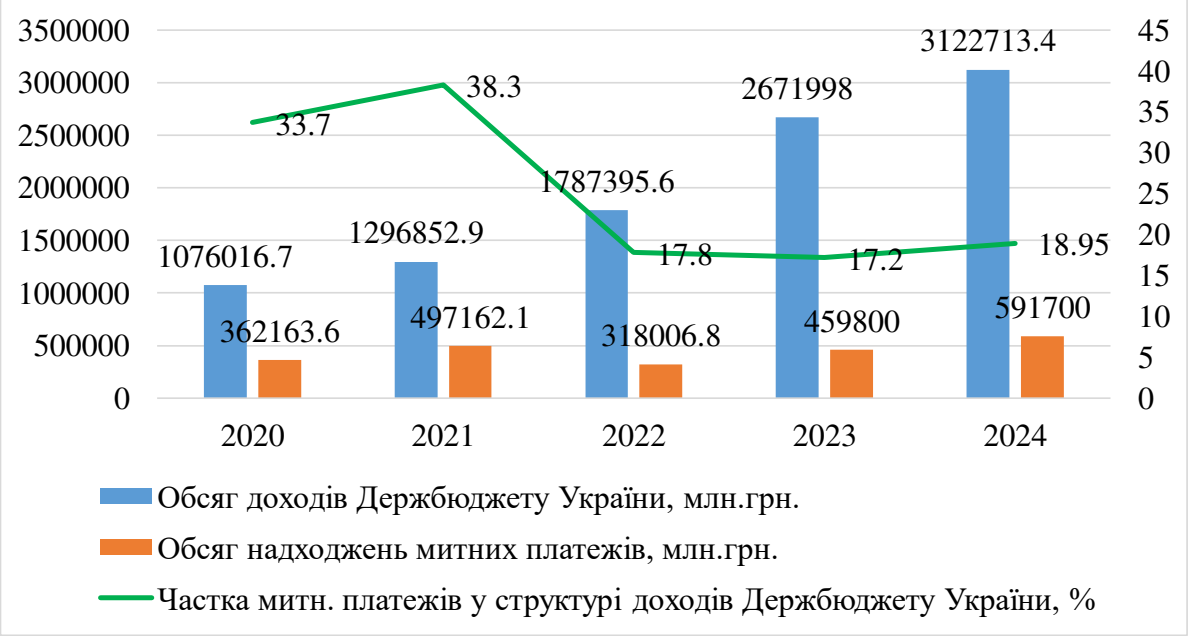

Рис. 2.1. Динаміка обсягів доходів Держбюджету України та митних платежів в Україні за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [18; 22]

Упродовж 2020-2024 рр. спостерігаємо тенденцію зростання як загальних доходів Державного бюджету, так і надходжень від митних платежів. Однак,

частка митних платежів у структурі доходів чітко показує її значне зниження у 2022 та 2023 роках з подальшим незначним зростанням у 2024 році. Це підкреслює зміну структури наповнення бюджету, де роль митних платежів відносно інших джерел зменшилася.

Рис. 2.2 відображає обсяги пільг зі сплати митних платежів, наданих при імпорті товарів в Україні за період 2020-2024 рр., у розрізі основних категорій.

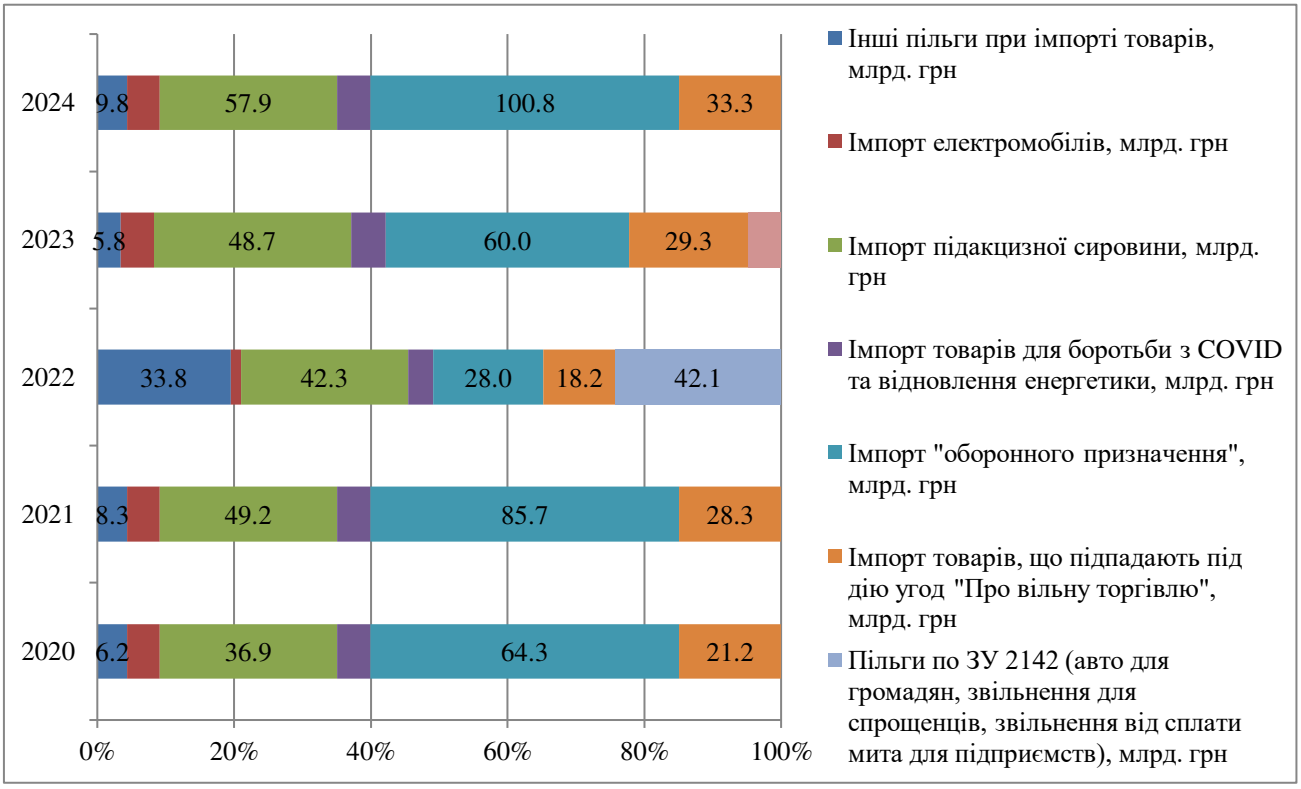

Рис. 2.2. Обсяги пільг зі сплати митних платежів наданих при імпорті товарів в Україні за 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [18; 22]

Найбільші обсяги пільг у 2020 та 2021 роках припадали на імпорт товарів «оборонного призначення» та підакцизної сировини. У 2022 році спостерігалося значне зростання пільг за категорією «інші пільги при імпорті товарів» та вперше відображено пільги за Законом України № 2142. У 2024 році найбільші обсяги пільг знову припали на імпорт товарів «оборонного призначення» та підакцизної сировини. Загалом, надання пільг є важливим інструментом державної політики, спрямованим на підтримку певних галузей економіки, соціально важливих імпортних операцій та виконання міжнародних

зобов'язань, проте воно безпосередньо впливає на обсяги фактичних надходжень митних платежів до бюджету.

У 2024 році, в умовах триваючого воєнного стану та нагальної потреби у додаткових бюджетних надходженнях, митні органи України відновили активніший контроль за дотриманням бізнесом вимог митного законодавства. Це рішення, хоча й необхідне для забезпечення фінансової стабільності держави, створило додаткове навантаження на експортерів та імпортерів, які вже працюють у складних економічних умовах (рис. 2.3). У зв'язку з цим, аналіз підсумків відновлених перевірок у 2024 році та визначення ключових аспектів, на які варто звернути увагу у 2025 році, є вкрай важливим для мінімізації фінансових ризиків підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність [51].

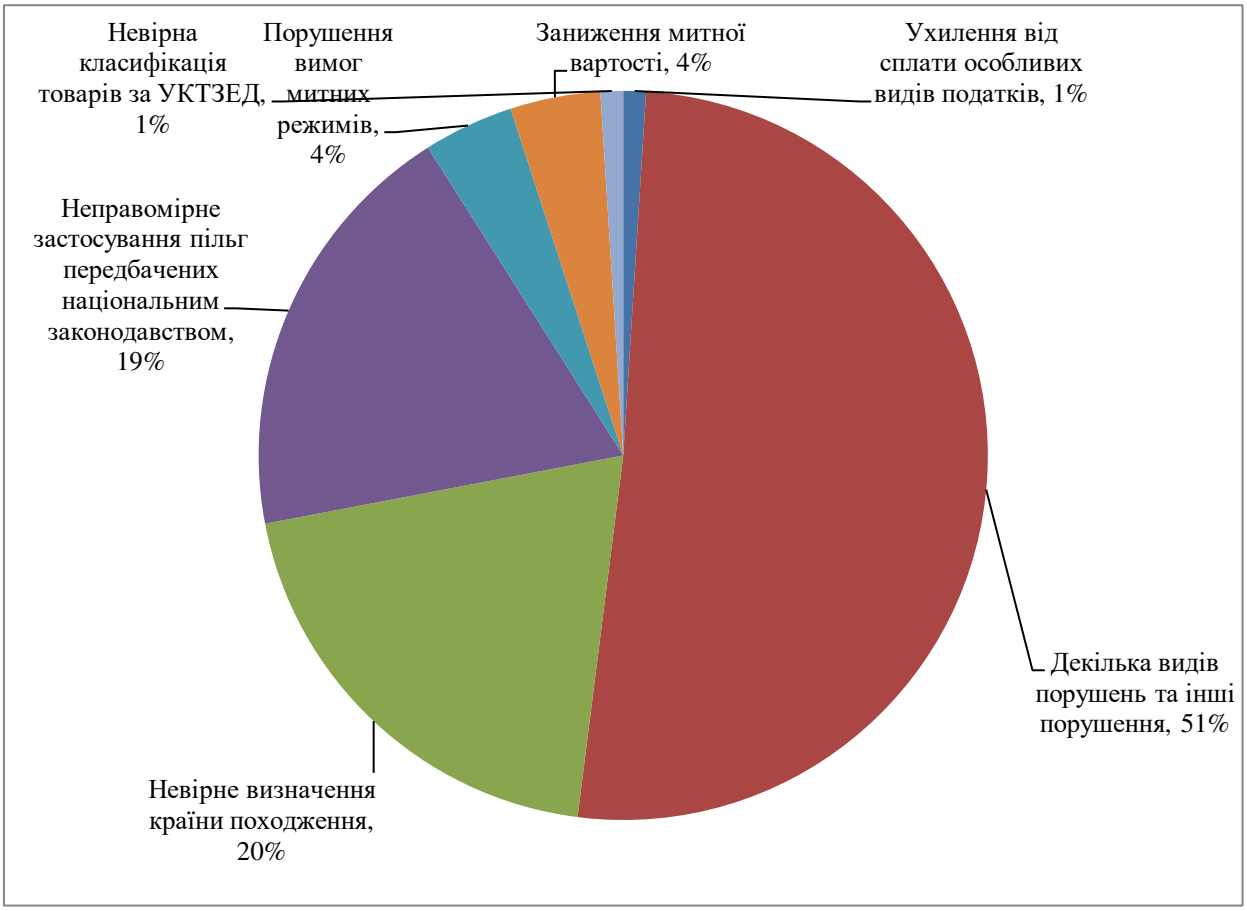

Рис. 2.3. Найпоширеніші порушення, які зустрічаються під час митного аудиту в Державній митній службі України

Джерело: складено автором на основі [51]

Підсумовуючи результати митного аудиту Державної митної служби України, найбільш поширеними порушеннями є комплексні випадки, що включають декілька видів порушень одночасно (51%), а також невірне визначення країни походження товарів (20%) та неправомірне застосування національних пільг (19%). Значно меншу частку становлять порушення вимог митних режимів та заниження митної вартості (по 4%), а також ухилення від сплати особливих видів податків та невірна класифікація товарів за УКТЗЕД (по 1%). Ці дані підкреслюють складність виявлених порушень та важливість для підприємств приділяти комплексну увагу всім аспектам митного оформлення, особливо питанням визначення походження та правомірності застосування пільг, для мінімізації ризиків під час майбутніх митних перевірок.

За інформацією Державної митної служби України (Держмитслужби), у 2024 році було проведено понад 700 документальних митних перевірок, більшість з яких мали невиїзний характер. Основними цілями таких перевірок були контроль за правильністю визначення бази оподаткування, обґрунтованістю застосування пільг, коректністю класифікації товарів за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), відповідністю фактичного використання товарів заявленій меті та законністю їх переміщення через митний кордон. Крім того, у визначених законодавством випадках, митні органи можуть ініціювати позапланові виїзні перевірки, зокрема, у разі виявлення невідповідностей в актах документальних перевірок, ненадання відповідей на запити, наявності митних ризиків, несвоєчасного подання митних декларацій, неповної сплати митних платежів, у процедурах припинення або банкрутства підприємства, а також при оскарженні попередніх повідомлень-рішень. Результатом трьох позапланових виїзних перевірок у 2024 році стали значні донарахування та штрафні санкції [51].

Відновлення митних перевірок у 2024 році виявило значну кількість порушень з боку бізнесу, що призвело до суттєвих фінансових наслідків. За неповний рік митними органами було донараховано підприємствам близько 980,2 млн грн митних платежів та накладено штрафів на суму 148,2 млн грн. За

офіційними даними Держмитслужби, найпоширенішими порушеннями, виявленими під час митного аудиту, є невірне визначення країни походження товарів, неправомірне застосування пільг, порушення вимог митних режимів, некоректна класифікація товарів за УКТЗЕД та заниження митної вартості. На практиці часто виявляється одночасно декілька видів порушень, що підкреслює необхідність для компаній приділяти особливу увагу ключовим аспектам своєї зовнішньоекономічної діяльності [51].

Отже, система контролю вартості товарів, що використовується митними органами України, відіграє ключову роль у забезпеченні повноти надходжень митних платежів і фінансової стабільності держави. Проте результати аналізу свідчать про наявність суттєвих викликів – зниження частки митних платежів у доходах бюджету, зростання обсягів наданих пільг, а також поширені порушення, пов’язані із заниженням митної вартості та некоректним визначенням країни походження. Це вимагає системного вдосконалення механізмів митного аудиту, запровадження ризик-орієнтованого підходу, підвищення прозорості процедур і цифровізації процесів контролю вартості.

2.3. Аналіз проблем організації контролю митної вартості товарів

У процесі здійснення контролю митної вартості товарів виникає низка проблем, які мають міжсистемний характер і охоплюють різні сфери митної діяльності. Ефективність контролю значною мірою залежить не лише від процедур декларування, але й від нормативного, організаційного, кадрового та технічного забезпечення. Визначення ключових проблем за сферами їх виникнення дозволяє комплексно оцінити причини неефективності існуючої системи та виявити напрями її удосконалення (табл. 2.6).

У сфері законодавчого регулювання однією з найгостріших проблем є недостатня чіткість формулювань у нормативно-правових актах. Часто виникають колізії між окремими документами, що призводить до різного тлумачення норм митними органами та декларантами. Відсутність гармонізації

на міжнародному рівні додатково ускладнює співпрацю в межах транскордонної торгівлі. Як наслідок – зростає кількість спорів і судових оскаржень, що уповільнює процес митного оформлення та створює простір для зловживань.

Таблиця 2.6

Класифікація проблем за сферами виникнення

Сфера виникнення проблеми	**Характеристика проблеми**	**Можливі наслідки**
Законодавство та нормативна база	- Недостатня чіткість формулювань нормативно-правових актів. - Суперечливість між різними нормативними актами. - Запізніле внесення змін до законодавства. - Відсутність уніфікованих підходів на міжнародному рівні.	- Різне тлумачення норм митними органами та декларантами. - Збільшення кількості спорів та оскаржень. - Ускладнення ведення зовнішньоекономічної діяльності. - Можливість для зловживань.
Організаційно-управлінські аспекти	- Неефективна структура підрозділів митного контролю. - Недостатня координація між різними підрозділами та іншими державними органами. - Нерівномірний розподіл навантаження на інспекторів. - Недостатня автоматизація процесів контролю.	- Збільшення часу на проведення митних процедур. - Зниження якості контролю. - Можливість корупційних дій. - Ускладнення збору та аналізу статистичних даних.
Кадрове забезпечення	- Недостатній рівень кваліфікації та досвіду митних інспекторів. - Відсутність системи безперервного професійного навчання. - Висока плинність кадрів. - Недостатня мотивація персоналу.	- Помилки при визначенні митної вартості. - Суб’єктивність оцінок. - Зниження ефективності контролю. - Зростання ризику корупції.
Інформаційно-технічне забезпечення	- Застаріле програмне забезпечення. - Недостатня інтеграція інформаційних систем. - Обмежений доступ до необхідних баз даних та інформації. - Низький рівень кібербезпеки.	- Ускладнення обміну даними між різними органами. - Збільшення часу на обробку інформації. - Ризик втрати або спотворення даних. - Вразливість до кібератак.
Взаємодія з суб’єктами ЗЕД	- Недостатня прозорість процедур митного контролю. - Відсутність ефективних каналів комунікації та зворотного зв’язку. - Надмірна бюрократія. - Недостатня поінформованість суб’єктів ЗЕД про вимоги митного законодавства.	- Збільшення витрат часу та коштів для суб’єктів ЗЕД. - Зниження рівня довіри до митних органів. - Створення перешкод для розвитку міжнародної торгівлі.

Джерело: розроблено автором

Не менш значущими є проблеми в організаційно-управлінській площині. Неоптимальна структура підрозділів, слабка міжвідомча координація та

нерівномірне навантаження на працівників призводять до зниження якості перевірок. Недостатня автоматизація контрольних процедур гальмує обробку документів, ускладнює ведення статистики, сприяє затримкам у роботі та породжує ризики корупції.

Кадровий чинник також відіграє критичну роль. Низький рівень професійної підготовки митних інспекторів, відсутність системи безперервного навчання, а також висока плинність кадрів знижують ефективність контролю. Помилки у визначенні митної вартості, що виникають через низьку кваліфікацію або недостатню мотивацію працівників, можуть спричинити суттєві втрати державного бюджету.

Недосконаліть технічної інфраструктури митної системи, зокрема використання застарілого програмного забезпечення та слабка інтеграція між інформаційними платформами, призводить до спотворення або втрати даних. Крім того, низький рівень кібербезпеки та обмежений доступ до релевантних баз даних ускладнює обмін інформацією з іншими державними та міжнародними структурами.

Низька прозорість процедур та відсутність ефективних каналів комунікації з учасниками зовнішньоекономічної діяльності створюють бар'єри для дотримання митного законодавства. Надмірна бюрократія, а також низька поінформованість підприємців збільшують ризик ненавмисних порушень, посилюють недовіру до митних органів та гальмують розвиток міжнародної торгівлі.

Контроль митної вартості товарів є складним процесом, що реалізується у кілька послідовних етапів. Проблеми, які виникають на кожному з цих етапів, мають специфічні риси, але в сукупності вони суттєво впливають на загальну ефективність митного контролю. Аналіз проблем у розрізі етапів дозволяє виокремити слабкі ланки у контрольному процесі та окреслити напрями реформування системи митного адміністрування (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз проблем за етапами контролю митної вартості

Етап контролю	Характеристика проблеми	Можливі наслідки
Попередній контроль (на етапі декларування)	- Неповне або недостовірне подання документів декларантами. - Відсутність єдиних вимог до оформлення документів. - Складність перевірки достовірності поданих відомостей. - Недостатнє використання систем управління ризиками.	- Заниження митної вартості. - Ухилення від сплати митних платежів. - Затримки у митному оформленні. - Збільшення обсягу роботи для митних органів на наступних етапах.
Контроль під час митного оформлення	- Обмеженість часу на проведення повної перевірки документів та товарів. - Складність ідентифікації товарів та визначення їхньої реальної вартості. - Суб'єктивність оцінок митних інспекторів. - Недостатнє використання сучасних технічних засобів контролю.	- Неправильне визначення митної вартості. - Недоотримання бюджетом митних платежів. - Можливість пропуску товарів з недостовірною вартістю. - Збільшення ризику корупційних дій.
Пост-митний контроль	- Недостатній охоплення перевірками суб'єктів ЗЕД. - Складність отримання необхідної інформації після випуску товарів. - Тривалість та складність процедур пост-митного контролю. - Недостатня ефективність застосування санкцій за виявлені порушення.	- Несвоєчасне виявлення порушень. - Обмеженість можливостей для відшкодування завданих державі збитків. - Низький рівень превентивного впливу пост-митного контролю. - Недобросовісна конкуренція на ринку.

Джерело: розроблено автором

На етапі попереднього контролю (на етапі декларування) головною проблемою є неповнота або недостовірність документів, які подають суб'єкти ЗЕД. Відсутність єдиних вимог до оформлення таких документів ускладнює їх перевірку митними органами. Крім того, через недостатній рівень автоматизації та неефективне використання системи управління ризиками не всі підозрілі випадки потрапляють під пильний контроль. У результаті спостерігається заниження митної вартості та ухилення від сплати платежів.

У період безпосереднього оформлення основними обмеженнями є стислі строки на перевірку документів та неможливість детальної ідентифікації

товарів. Через це митні інспектори часто змушені діяти у стресовому режимі, що підвищує суб'єктивізм у прийнятті рішень. Відсутність сучасного обладнання для сканування, зважування та аналізу товару також знижує якість оцінки, сприяючи як недоотриманню бюджетних надходжень, так і можливості приховати маніпуляції з вартістю.

Проблеми етапу пост-митного контролю пов'язані з тим, що після завершення митного оформлення складно відстежити дії декларантів. Недостатній рівень міжвідомчої взаємодії, бюрократичність процедур та низька ефективність накладених санкцій сприяють формуванню толерантного ставлення до порушень. Це створює несправедливі конкурентні умови для добросовісних учасників ринку, а також обмежує можливості держави з повернення збитків від недоотриманих платежів.

Отже, проведений аналіз виявив системні проблеми в організації контролю митної вартості товарів, що охоплюють законодавчу базу, організаційно-управлінські аспекти, кадрове та інформаційно-технічне забезпечення, а також взаємодію з суб'єктами ЗЕД. Недостатня чіткість законодавства, неефективність організаційних структур, низька кваліфікація персоналу, застарілі технології та складності комунікації призводять до заниження митної вартості, ухилення від сплати платежів, збільшення часу митного оформлення та зростання корупційних ризиків на всіх етапах контролю – від декларування до пост-митного аудиту.

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНОГО ОРГАНУ

3.1. Вибір напрямів вдосконалення організації контролю митної вартості товарів

Війна в Україні стала не лише трагічним випробуванням для нашої держави, але й суттєво трансформувала економічні процеси, зокрема у сфері зовнішньоекономічної діяльності. В умовах нестабільності, руйнування логістичних ланцюгів та підвищених ризиків, питання ефективної організації контролю митної вартості товарів набуває особливої актуальності. Необхідність забезпечення надходження коштів до державного бюджету, протидії незаконним фінансовим потокам та захисту національних економічних інтересів вимагає переосмислення існуючих підходів та визначення пріоритетних напрямів вдосконалення митного контролю.

Одним із ключових напрямів вдосконалення в умовах воєнного стану є посилення аналітичної складової контролю. Це передбачає активне використання систем управління ризиками, заснованих на аналізі великих обсягів даних, виявленні нетипових операцій та прогнозуванні потенційних порушень. В умовах обмежених ресурсів та підвищеної загрози зловживань, превентивні заходи, спрямовані на виявлення ризикових операцій ще до етапу митного оформлення, є критично важливими. Розвиток інтегрованих інформаційних систем, що об’єднують дані різних державних органів, дозволить підвищити якість аналізу та мінімізувати людський фактор при прийнятті рішень.

Важливим аспектом є також оптимізація митних процедур з урахуванням безпекових вимог та необхідності прискорення проходження гуманітарних вантажів та критично важливих товарів. Спрощення окремих процедур для добропорядних суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності, паралельно з посиленням контролю за високоризиковими операціями, дозволить підвищити

ефективність роботи митних органів та зменшити навантаження на бізнес. Впровадження електронного документообігу та цифрових інструментів контролю сприятиме зменшенню контактів між посадовими особами та декларантами, що знизить корупційні ризики.

У контексті війни особливої уваги потребує питання кадрового забезпечення митних органів. Необхідно забезпечити належний рівень професійної підготовки інспекторів, їхню стійкість до корупційних спокус та здатність ефективно виконувати свої обов'язки в складних умовах. Забезпечення соціального захисту працівників митних органів, підвищення їхньої мотивації та впровадження прозорих механізмів оцінки діяльності є важливими передумовами для підвищення якості митного контролю.

Важливим напрямом є посилення міжнародної співпраці у сфері обміну інформацією та боротьби з митними правопорушеннями. В умовах війни, коли можливі спроби використання зовнішньоекономічних каналів для фінансування незаконної діяльності, координація зусиль з міжнародними партнерами є критично важливою. Обмін досвідом, спільні операції та гармонізація митних процедур сприятимуть підвищенню ефективності контролю митної вартості на міжнародному рівні.

Для мінімізації ризиків виникнення проблем під час митного контролю у 2025 році, підприємствам слід звернути особливу увагу на наступні аспекти [51]:

1. Дотримання умов митних режимів та митних формальностей. Важливо неухильно виконувати вимоги обраних митних режимів, зокрема, щодо термінів тимчасового ввезення/вивезення, порядку використання товарів та своєчасності доставки товарів при транзиті. Будь-яка передача тимчасово ввезених товарів іншим підприємствам повинна здійснюватися лише за погодженням з митним органом.

2. Правильне декларування митної вартості. Підтвердження митної вартості вимагає надання повного пакету документів, включаючи договори, транспортні накладні, рахунки-фактури, платіжні доручення, специфікації та

документи, що підтверджують додаткові витрати на доставку товарів до митного кордону України. Ретельна попередня перевірка та узгодження всіх документів з постачальниками до моменту подання митної декларації є критично важливими.

3. Коректна класифікація товарів за УКТЗЕД. Визначення коду товару повинно здійснюватися з урахуванням останніх змін у митному законодавстві, пояснень до УКТЗЕД, рішень Комітету з Гармонізованої системи Всесвітньої митної організації, методичних рекомендацій Держмитслужби та рішень щодо класифікації товарів, прийнятих як українськими, так і європейськими митними органами (BTI).

4. Пост-митний контроль та система управління ризиками. Підприємствам слід бути готовими до проведення пост-митного контролю, який може бути ініційований митним органом на основі системи управління ризиками (СУР) як під час оформлення товарів, так і протягом 30 календарних днів після їх випуску. Розуміння принципів роботи СУР та готовність оперативно надавати запитувані документи є важливими для успішного проходження таких перевірок [51].

У 2025 році очікуються певні зміни в нормативно-правовій базі, що регулює митний аудит. Міністерством фінансів України вже підготовлено проєкт наказу, який передбачає спрощення процедури зустрічних звірок, змін в оформленні результатів перевірок та спрощення процедури розгляду заперечень. Крім того, Закон України № 3926-IX, який набуде чинності з 19 квітня 2025 року, вносить зміни щодо порядку поміщення товарів у митні режими, отримання авторизацій та проведення митного аудиту. Зазначений закон розмежовуватиме поняття доперевірочного аналізу та документальної перевірки, які сукупно складатимуть пост-митний контроль, а також спростить електронний документообіг під час митних перевірок [51].

Для зменшення митних ризиків та полегшення процедур контролю експерти рекомендують підприємствам проводити комплексний внутрішній митний аудит. Проактивне виявлення потенційних проблем допоможе

мінімізувати ризик санкцій, оптимізувати внутрішні процеси та підвищити ефективність роботи. Особливу увагу слід приділяти включенню всіх складових до розрахунку митної вартості, врахуванню актуальних підходів до класифікації товарів та дотриманню правил визначення походження товарів. Ігнорування внутрішнього митного аудиту може призвести до значних фінансових втрат, штрафів та ускладнень у майбутніх митних процедурах [51].

Досвід європейських країн, зокрема Польщі, свідчить про те, що проблеми з дотриманням митного законодавства є поширеним явищем. Виявлені порушення часто стосуються класифікації товарів, митної вартості та походження. У випадку призначення перевірки, важливо приділити їй належну увагу, залучити професійних представників та мати чіткі внутрішні процедури реагування. Статистика судових рішень у митних справах в Польщі підкреслює важливість превентивних заходів для уникнення донарахувань та штрафів [51].

Відновлення митного контролю в Україні у 2024 році стало важливим кроком для забезпечення бюджетних надходжень, проте воно несе значні ризики для бізнесу [51]. Аналіз виявлених порушень та майбутніх змін у законодавстві підкреслює необхідність для експортерів та імпортерів посилити увагу до питань дотримання митного законодавства. Проведення внутрішнього митного аудиту, ретельна підготовка документації та врахування актуальних вимог та рекомендацій є ключовими факторами для мінімізації фінансових ризиків та успішного проходження митних процедур у 2025 році.

Отже, вибір напрямів вдосконалення організації контролю митної вартості товарів в умовах війни має ґрунтуватися на комплексному підході, що враховує безпекові, економічні та соціальні аспекти. Пріоритетними є посилення аналітичної складової, оптимізація митних процедур, зміцнення кадрового потенціалу та активізація міжнародної співпраці. Реалізація цих напрямів сприятиме не лише наповненню державного бюджету та захисту економічних інтересів України, але й зміцненню її стійкості в умовах воєнних викликів.

3.2. Розробка плану заходів вдосконалення організації контролю митної вартості товарів

Ефективний контроль митної вартості товарів є ключовим елементом забезпечення економічної безпеки держави, наповнення державного бюджету та створення сприятливих умов для розвитку міжнародної торгівлі. В умовах глобалізації та інтеграції України до світового економічного простору, питання належної організації цього контролю набуває особливої актуальності. Проте, як показує аналіз поточної ситуації, існуюча система контролю стикається з низкою проблем, що знижують її ефективність та створюють ризики для економічних інтересів держави. До цих проблем належать недосконаліть законодавчого регулювання, неефективність організаційних структур, недостатній рівень професійної підготовки кадрів, застаріле інформаційно-технічне забезпечення та складності у взаємодії з бізнесом (детальний аналіз проблем наведено в попередніх роботах автора). У зв'язку з цим, розробка та впровадження комплексу заходів, спрямованих на вдосконалення організації контролю митної вартості товарів, є нагальною потребою.

Митний контроль є важливою складовою системи управління зовнішньоекономічною діяльністю, забезпечуючи як дотримання національного законодавства, так і міжнародних угод. Однак, на сучасному етапі розвитку зовнішньої торгівлі, митні органи стикаються з різноманітними проблемами, серед яких особливу увагу слід приділити вдосконаленню організації контролю митної вартості товарів. У зв’язку з активним розвитком міжнародної торгівлі та зростанням обсягів зовнішньої економічної діяльності, контроль митної вартості товарів став однією з ключових складових митного адміністрування. Правильна оцінка митної вартості є важливою умовою для забезпечення справедливого оподаткування та ефективного управління економічними процесами (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

План заходів за сферами вдосконалення організації контролю митної вартості товарів

Сфера вдосконалення	Захід	Відповідальні підрозділи/особи	Термін виконання	Очікувані результати	Ключові показники ефективності (KPI)
1	2	3	4	5	6
Вдосконалення законодавства та нормативної бази	- Проведення аналізу чинного законодавства на предмет виявлення нечітких формулювань та колізій.	Юридичний департамент	Квартал 1 2026	- Усунення нечіткостей та колізій у нормативно-правових актах. - Зменшення кількості спорів та оскаржень.	- Кількість внесених змін до нормативно-правових актів. - Відсоток успішно вирішених спорів на досудовому етапі.
	- Розробка та затвердження змін до нормативно-правових актів з метою усунення виявлених недоліків.	Робоча група, Мінфін	Квартал 2-3 2026	- Забезпечення однозначного тлумачення норм митного законодавства.	- Кількість роз'яснень щодо застосування нових норм. - Динаміка кількості судових оскаржень.
	- Ініціювання гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та практиками.	Департамент міжнародного співробітництва	Постійно	- Спрощення процедур міжнародної торгівлі. - Покращення співпраці з митними органами інших країн.	- Кількість укладених міжнародних угод/меморандумів. - Зростання обсягів міжнародної торгівлі.
Оптимізація організаційно-управлінських аспектів	- Проведення функціонального аудиту підрозділів митного контролю з метою оптимізації їхньої структури та розподілу обов'язків.	Департамент управління персоналом, Аудит	Квартал 1 2026	- Підвищення ефективності роботи підрозділів митного контролю. - Усунення дублювання функцій.	- Зменшення середнього часу проведення митних процедур. - Оцінка задоволеності працівників розподілом навантаження.
	- Впровадження механізмів посилення міжвідомчої координації з іншими державними органами (ДПС, Держстат тощо).	Керівництво митної служби	Постійно	- Покращення обміну інформацією та узгодження дій між різними відомствами. - Підвищення якості контролю.	- Кількість спільних міжвідомчих заходів/операцій. - Зменшення кількості випадків розбіжностей у даних різних відомств.
	- Розробка та впровадження системи автоматизованого розподілу навантаження на митних інспекторів.	Департамент інформаційних технологій	Квартал 2 2026	- Забезпечення рівномірного розподілу навантаження. - Зменшення черг та прискорення митного оформлення.	- Коефіцієнт рівномірності розподілу навантаження. - Середній час очікування митного оформлення.
	- Подальша автоматизація процесів митного контролю (впровадження нових модулів, інтеграція систем).	Департамент інформаційних технологій	Постійно	- Зменшення паперового документообігу. - Прискорення обробки даних. - Підвищення прозорості та зниження корупційних ризиків.	- Відсоток електронного документообігу. - Час обробки митних декларацій. - Кількість випадків автоматичного виявлення ризиків.
Підвищення кваліфікації кадрового забезпечення	- Розробка та впровадження комплексної системи безперервного професійного навчання для митних інспекторів (тренінги, семінари, вебінари).	Департамент управління персоналом, Навчальний центр	Постійно	- Підвищення рівня знань та практичних навичок інспекторів. - Зменшення кількості помилок при визначенні митної вартості.	- Кількість працівників, які пройшли навчання. - Середня кількість навчальних годин на одного працівника. - Кількість оскаржень рішень митних інспекторів.
	- Впровадження системи мотивації та заохочення працівників за якісне виконання завдань.	Департамент управління персоналом	Квартал 2 2026	- Підвищення мотивації та відповідальності персоналу. - Зниження плинності кадрів.	- Рівень задоволеності працівників системою мотивації (за результатами опитувань). - Коефіцієнт плинності кадрів.
	- Забезпечення прозорих процедур відбору та просування кадрів.	Департамент управління персоналом	Постійно	- Забезпечення об'єктивності та справедливості кадрових рішень. - Зниження ризику корупції.	- Кількість оскаржень кадрових рішень. - Результати оцінки рівня довіри до кадрової політики.

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6
Модернізація інформаційно-технічного забезпечення	- Проведення аудиту існуючого програмного забезпечення та технічної інфраструктури.	Департамент інформаційних технологій	Квартал 1 2026	- Виявлення застарілого обладнання та неефективного програмного забезпечення.	- Звіт за результатами аудиту IT-інфраструктури.
	- Розробка та впровадження нового або модернізація існуючого програмного забезпечення з урахуванням сучасних вимог.	Департамент інформаційних технологій	Квартал 2-4 2026	- Підвищення швидкості та надійності обробки інформації. - Забезпечення інтеграції з іншими системами.	- Час обробки запитів у новій системі. - Кількість успішних інтеграцій з іншими системами.
	- Забезпечення належного рівня кібербезпеки інформаційних систем.	Департамент інформаційних технологій, Служба безпеки	Постійно	- Захист інформаційних ресурсів від несанкціонованого доступу та кібератак.	- Кількість виявлених та відбитих кібератак. - Результати регулярних перевірок системи кібербезпеки.
	- Розширення доступу інспекторів до необхідних баз даних та інформаційних ресурсів.	Департамент інформаційних технологій	Квартал 2 2026	- Забезпечення оперативного доступу до актуальної інформації для прийняття рішень. - Підвищення якості аналізу ризиків.	- Кількість запитів до баз даних. - Оцінка рівня задоволеності інспекторів доступом до інформації.
Покращення взаємодії з суб'єктами ЗЕД	- Запровадження та вдосконалення каналів комунікації та зворотного зв'язку з суб'єктами ЗЕД (гаряча лінія, онлайн-консультації).	Департамент обслуговування платників	Постійно	- Підвищення рівня інформованості суб'єктів ЗЕД. - Оперативне вирішення проблемних питань. - Зниження рівня конфліктності.	- Кількість звернень на гарячу лінію та онлайн-консультації. - Рівень задоволеності суб'єктів ЗЕД якістю комунікації (за результатами опитувань).
	- Підвищення прозорості процедур митного контролю шляхом публікації інформаційних матеріалів, роз'яснень, інструкцій.	Прес-служба, Департамент обслуговування платників	Постійно	- Забезпечення відкритості та зрозумілості митних процедур. - Зниження ризику ненавмисних порушень.	- Кількість переглядів інформаційних матеріалів на офіційному вебсайті. - Кількість запитів на роз'яснення.
	- Спрощення митних процедур для добропорядних суб'єктів ЗЕД (запровадження інституту авторизованих економічних операторів).	Департамент митних процедур	Постійно	- Прискорення митного оформлення для надійних учасників ринку. - Зменшення адміністративного тиску на бізнес.	- Кількість авторизованих економічних операторів. - Середній час митного оформлення для АЕО.

Джерело: розроблено автором

Митні органи мають завдання ефективно контролювати дотримання законодавчих вимог щодо митної вартості товарів, забезпечувати прозорість процедур та знижувати корупційні ризики. Однак, існуючі механізми контролю потребують вдосконалення, особливо в частині правового забезпечення, організаційної структури, кадрового забезпечення та інфраструктури. У цьому контексті необхідно розробити план заходів для покращення організації контролю митної вартості товарів. Для досягнення ефективності митного контролю першочерговим завданням є проведення аналізу існуючого законодавства. Це дозволить виявити нечіткі формулювання та правові колізії,

які можуть призводити до правових спорів. Юридичний департамент відповідатиме за проведення такого аналізу, що дозволить усунути прогалини в нормативно-правових актах. Очікуваним результатом є зменшення кількості правових суперечок та оскаржень, що підвищить правову визначеність та стабільність у митному процесі. Задля гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, необхідно ініціювати процес змін до законодавства, який буде супроводжуватися розробкою чітких роз'яснень з застосування нових норм.

Одним з основних кроків для вдосконалення митного контролю є оптимізація структури підрозділів митного контролю через проведення функціонального аудиту. Важливо уникати дублювання функцій і визначити чіткий розподіл обов'язків серед працівників. Це дозволить підвищити ефективність роботи митних підрозділів і зменшити час, необхідний для виконання митних процедур. Одним з важливих аспектів є впровадження механізмів для посилення міжвідомчої координації, що дозволить ефективніше обмінюватися інформацією між різними державними органами.

Для автоматизації процесів митного контролю також необхідно впровадити систему автоматизованого розподілу навантаження на митних інспекторів. Це дозволить не тільки зменшити черги, але й забезпечити рівномірний розподіл навантаження серед працівників. У результаті, митні процедури будуть проводитися швидше, що зменшить час очікування і підвищить ефективність контролю. Важливим елементом вдосконалення митного контролю є підвищення кваліфікації працівників митної служби. Для цього необхідно розробити комплексну систему безперервного професійного навчання для митних інспекторів, яка включатиме тренінги, семінари та вебінари. Це дозволить підвищити рівень знань та практичних навичок інспекторів, що зменшить кількість помилок при визначенні митної вартості товарів. Також необхідно впровадити систему мотивації працівників за якісне виконання своїх обов'язків. Це допоможе підвищити відповідальність персоналу, знизити плинність кадрів і забезпечити високий рівень виконання

митних процедур. Для ефективного контролю митної вартості товарів важливо мати належне інформаційно-технічне забезпечення. Для цього необхідно провести аудит існуючого програмного забезпечення та технічної інфраструктури, щоб виявити застарілі або неефективні системи. Розробка нових або модернізація існуючих програмних засобів дозволить підвищити швидкість та надійність обробки інформації, а також забезпечить інтеграцію з іншими державними та міжнародними системами. Крім того, необхідно забезпечити належний рівень кібербезпеки, щоб захистити інформаційні ресурси митної служби від несанкціонованого доступу та кібератак. Це стане основою для забезпечення безпеки даних і запобігання можливим кіберзагрозам.

Для покращення взаємодії з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) необхідно запровадити та вдосконалити канали комунікації, такі як гаряча лінія та онлайн-консультації. Це дозволить підвищити рівень інформованості суб'єктів ЗЕД щодо митних процедур і забезпечить оперативне вирішення проблемних питань. Крім того, важливо публікувати роз'яснення та інструкції щодо митних процедур, що допоможе знизити ризик ненавмисних порушень з боку бізнесу. Для добропорядних суб'єктів ЗЕД необхідно запровадити спрощені митні процедури, такі як інститут авторизованих економічних операторів, що дозволить прискорити митне оформлення та зменшити адміністративний тиск на бізнес.

Отже, забезпечення ефективного контролю митної вартості товарів є важливим завданням для митних органів, що потребує комплексного підходу та вдосконалення різних аспектів діяльності. Впровадження заходів, спрямованих на удосконалення законодавства, оптимізацію організаційних процесів, підвищення кваліфікації кадрів, модернізацію технічного забезпечення та покращення взаємодії з суб'єктами ЗЕД, дозволить значно покращити систему митного контролю в Україні, сприяючи ефективному та прозорому здійсненню зовнішньої економічної діяльності.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Роль контролю митної вартості товарів є важливою складовою митного регулювання, оскільки саме від неї залежить визначення величини митних зборів та податків, що сплачуються при ввезенні товарів на територію країни. Правильність оцінки митної вартості безпосередньо впливає на фінансові потоки держави, забезпечує справедливість у зовнішньоекономічних операціях і сприяє захисту національних економічних інтересів. Крім того, контроль митної вартості сприяє запобіганню ухиленню від сплати митних платежів, що є важливою умовою для створення прозорих і конкурентних умов на ринку. Використання міжнародних стандартів і методів оцінки митної вартості, а також активна співпраця з іншими країнами, забезпечує ефективність митного контролю, створюючи основу для належного функціонування митної системи в Україні та підтримки її інтеграції в глобальні торговельні процеси.

Види контролю митної вартості товарів є ключовими для забезпечення ефективного функціонування митної системи та справедливого оподаткування. Вони допомагають митним органам визначити реальну вартість товарів, що імпортуються, та порівняти її з заявленою митною вартістю. Використання різних методів, таких як перевірка документації, оцінка ринкових цін, фізичний огляд товару, застосування митних оцінок і міжнародних баз даних, дає можливість виявити порушення митних правил та уникнути ухилення від сплати митних зборів. Кожен з методів має свої переваги й недоліки, а їх комбінація дозволяє досягти максимально точних результатів, що є важливим для забезпечення справедливих митних процедур і запобігання контрабанді.

Державна митна служба України є одним із основних органів виконавчої влади, відповідальних за управління зовнішньоекономічною діяльністю та забезпечення митної безпеки країни. Протягом свого існування митна служба проходила кілька етапів реорганізації та оптимізації, що дозволяло адаптувати

її структуру та функції до змін у внутрішній та зовнішній політиці, а також до нових вимог глобалізації та євроінтеграції. Одним із найбільших досягнень було впровадження сучасних технологій для спрощення митних процедур та автоматизації процесів, що забезпечує підвищення ефективності митного контролю і зниження корупційних ризиків. Важливим є і стратегічне міжнародне співробітництво, яке допомагає Україні ефективно протидіяти контрабанді та порушенням митних правил. Усі ці зміни сприяли розвитку митної системи країни, роблячи її більш ефективною та прозорою для бізнесу та громадян.

Ефективність системи контролю вартості товарів митними органами безпосередньо впливає на фіскальну стійкість держави та справедливість ведення зовнішньоекономічної діяльності. Аналізуючи тенденції 2020-2024 рр., можна зробити висновок, що, незважаючи на зростання абсолютних обсягів надходжень, їх частка у структурі доходів зменшується через запровадження широкого спектра пільг та недосконаліть механізмів оцінки митної вартості. Удосконалення системи контролю потребує активізації роботи пост-аудиту, оновлення нормативної бази та посилення аналітичної спроможності митних органів у виявленні порушень і маніпуляцій з вартістю товарів.

Узагальнюючи виявлені проблеми організації контролю митної вартості товарів, слід констатувати їхній комплексний та багатоаспектний характер. Недоліки нормативно-правового регулювання, неефективність управлінських процесів, недостатній рівень професіоналізму кадрів, слабка технічна оснащеність та складна взаємодія з бізнесом негативно впливають на якість контролю на етапах попереднього, поточного та наступного митного оформлення. Ці недоліки спричиняють як прямі економічні втрати для держави через ненадходження митних платежів, так і створюють перешкоди для розвитку чесної міжнародної торгівлі та підвищують ризики корупційних проявів.

Війна в Україні стала не лише трагічним випробуванням для нашої держави, але й суттєво трансформувала економічні процеси, зокрема у сфері

зовнішньоекономічної діяльності. В умовах нестабільності, руйнування логістичних ланцюгів та підвищених ризиків питання ефективної організації контролю митної вартості товарів набуває особливої актуальності. Забезпечення надходження коштів до державного бюджету, протидія незаконним фінансовим потокам та захист національних економічних інтересів вимагають переосмислення існуючих підходів і визначення пріоритетних напрямів вдосконалення митного контролю. Одним із ключових напрямів вдосконалення в умовах воєнного стану є посилення аналітичної складової контролю. Це передбачає активне використання систем управління ризиками, заснованих на аналізі великих обсягів даних, виявленні нетипових операцій та прогнозуванні потенційних порушень. В умовах обмежених ресурсів і підвищеної загрози зловживань превентивні заходи, спрямовані на виявлення ризикових операцій ще до етапу митного оформлення, є критично важливими. Розвиток інтегрованих інформаційних систем, які об’єднують дані різних державних органів, дозволить підвищити якість аналізу та мінімізувати людський фактор при прийнятті рішень. Важливим аспектом є також оптимізація митних процедур з урахуванням безпекових вимог і необхідності прискорення проходження гуманітарних вантажів і критично важливих товарів. Спрощення окремих процедур для добропорядних суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності, паралельно з посиленням контролю за високоризиковими операціями, дозволить підвищити ефективність роботи митних органів та зменшити навантаження на бізнес. Впровадження електронного документообігу та цифрових інструментів контролю сприятиме зменшенню контактів між посадовими особами та декларантами, що знизить корупційні ризики.

Для ефективного вдосконалення організації контролю митної вартості товарів необхідно реалізувати комплексний підхід, який охоплює різні аспекти, від вдосконалення законодавства до покращення взаємодії з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Розробка та впровадження конкретних заходів у зазначених сферах дозволить зменшити кількість помилок у

визначенні митної вартості, покращити швидкість та прозорість митних процедур, а також сприятиме зниженню корупційних ризиків. Очікуваними результатами таких змін є оптимізація структури митних органів, підвищення кваліфікації кадрів, модернізація інформаційно-технічного забезпечення та спрощення процесів для добропорядних суб'єктів ЗЕД. В цілому, реалізація цього плану допоможе забезпечити належний рівень митного контролю та сприятиме розвитку міжнародної торгівлі, підвищенню ефективності адміністрування та збільшенню надходжень до бюджету держави.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко Н. Л., Дорошенко Т. М., Матвеєв М. Е. Проблеми митного контролю в контексті європейської інтеграції України. *Економіка та держава.* 2022. № 1. С. 55-60.

2. Батанова Л. О. Сучасний стан митного контролю за сплатою митних платежів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 168-171.

3. Бережнюк І. І. Моделювання процесів подолання суперечностей держави та суб'єктів ЗЕД щодо забезпечення безпеки та спрощення митних процедур. *Modern Economics.* 2018. № 7. С. 22–31.

4. Беценко М. А., Толошняк В. Прагматизм здійснення митного контролю і митного оформлення транспортних засобів в Україні. *Економіка та митно-правові відносини.* 2019. № 9–10. С. 72–81.

5. Бліщук К. Європейські вектори вдосконалення митної політики в Україні. *Економіка та суспільство.* 2023. № 48. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-30 (дата звернення: 05.03.2025)

6. Валігура В. А., Сідляр В. В. Проблеми адміністрування митних платежів через призму фіскальних загроз. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9173 (дата звернення: 05.03.2025).

7. Ващенко К. О., Пашко П. В., Онишко С. В. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : монографія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 518 с.

8. Герчаківський С. Д. Митне адміністрування. навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Тернопіль: ЗУНУ. 2020. 328 с

9. Герчаківський С.Д. Митна справа. Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2020.316 с.

10. Голинський Ю. О., Гриник І. Р. Митний контроль в Україні та напрями його вдосконалення. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 646–650.

11. Голинський Ю., Віхоть О. Стан митної безпеки України та особливості її забезпечення в умовах трансформації глобалізаційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-7 (дата звернення: 05.03.2025).

12. Гордєєв В. В., Павлюк А. Ю. Правила визначення митної вартості товарів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 426-428.

13. Дорофеєва Л. М. Європейський вектор розвитку української митниці : монографія. Дніпро : УМСФ, 2019. 448 с.

14. Кийда Л. І., Шевченко Н. І. Особливості реалізації державної митної політики в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.4.66 (дата звернення: 05.03.2025).

15. Комарницька Г. О. Механізм розвитку митного обслуговування в умовах державно-приватного партнерства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 15. С. 27-34.

16. Кунда Н., Яровий М. Управління митними ризиками, що виникають при перевезенні вантажів у міжнародному сполученні. *Grail of Science*. 2023. № (31). С. 261–270.

17. Лемеха Р. Автоматизація та інформатизація митних процедур як пріоритетні напрями вдосконалення адміністрування митних режимів в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 11. С. 126-133.

18. Митний кодекс України : Закон України від 13.02.2012 р. № 4495-VI. Документ 4495-VI, чинний, поточна редакція – Визнання конституційними окремих положень від 15.01.2025, підстава – v001p710-25. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text (дата звернення 05.03.2025).

19. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України: монографія / К.О. Ващенко, П.В. Пашко, С.В. Онишко та ін.; за наук. ред. д.е.н., проф. П.В. Пашка, д.е.н., проф. С.В. Онишко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 518 с.

20. Мохнар І. Підвищення якості митного адміністрування як напрям покращення фінансової безпеки держави. *Молодий вчений*. 2022. № 10 (110). С. 59-63.

21. Новосьолова О. С. Система митного контролю в Україні: сучасний стан та орієнтири. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/140.pdf (дата звернення: 05.03.2025).

22. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: http://surl.li/oechk; http://surl.li/oechi; http://surl.li/oechm; http://surl.li/oechb; http://surl.li/obwwn (дата звернення: 05.03.2025).

23. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 451. Документ 451-2012-п, чинний, поточна редакція – Редакція від 24.01.2023, підстава – 47-2023-п. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2012-%D0%BF#n15 (дата звернення 05.03.2025).

24. Практика митного регулювання в ЄС: навчальний посібник / Русак Д. М. К., 2023. 300 с.

25. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань функціонування авторизованих економічних операторів: Закон України від 02.10.2019 № 141-IX. Документ 141-IX, чинний, поточна редакція – Редакція від 16.04.2022, підстава – 2173-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-IX#Text (дата звернення 05.03.2025).

26. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.02.2022 № 94. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94-2022-%D0%BF#Text (дата звернення 05.03.2025).

27. Про затвердження Переліку відомостей, що вносяться до загальної декларації прибуття: Наказ Міністерства фінансів України від 13.08.2020 № 502. Документ z1019-20, чинний, поточна редакція – Редакція від 13.10.2022,

підстава - z1127-22. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-20#Text (дата звернення 05.03.2025).

28. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Постанова Кабінету міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227. Документ 227-2019-п, чинний, поточна редакція – Редакція від 22.10.2024, підстава – 1185-2024-п. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text (дата звернення 05.03.2025).

29. Разумей М. М. Особливості застосування автоматизованої системи аналізу та управління ризиками, основною метою якої є забезпечення вибірковості митного контролю. URL: http://chp.com.ua/all-news/item/60270-osoblivosti-zastosuvannya-avtomatizovanojisistemi-analizu-ta-upravlinnya-rizikami-osnovnoyu-metoyu-yakoji-e-zabezpechennya-vibirkovost-imitnogo-kontrolyu (дата звернення: 05.03.2025).

30. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу: Регламент, Міжнародний документ, Кодекс от 09.10.2013 № 952/2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/984_009-13#n980 (дата звернення 05.03.2025).

31. Резнікова Н., Русак Д., Іващенко О. Загрози стійкості глобальних ланцюжків поставок і створення вартості з позицій міжнародної політекономії російсько-української війни і макроекономічної нестабільності. *Економіка та держава*. 2022. № 6. С. 10-15.

32. Резнікова Н. В., Панченко В. Г., Русак Д. М., Іващенко О. А. Промислові екосистеми в глобальних ланцюжках створення вартості та поставок: кластери, інноваційні та екоіндустріальні парки як чинник сталого розвитку. *Вісник Маріупольського державного університету Серія: Економіка*. 2022. № 23. С. 5-16.

33. Розвиток митної політики України в контексті реалізації економічної функції держави : монографія / Гребельник О.П., Пашко П.В., Шевчук С.В.,

Сушкова О.Є. та ін.; за ред. д. е. н., проф. О.П. Гребельника. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 266 с.

34. Руда Т. В. Особливості застосування процедури спільного транзиту в контексті норм міжнародного законодавства. Інноваційна економіка. 2022. № 1 (99). С. С. 163-168.

35. Русак Д., Резнікова Н., Іващенко О. Виклики управлінню ризиками і стратегічному плануванню виробничих процесів у глобальних ланцюжках створення вартості в умовах кризи в сфері охорони здоров'я і кліматичних змін. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 21. С.5-12.

36. Сидорович О., Герчаківський С. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. *Світ фінансів.* 2021. № 1(66). С. 210-225.

37. Сластьоненко О., Корнійчук С., Науменко К. Можливості використання в Україні досвіду зарубіжних країн у сфері правового регулювання митних режимів. *Молодий вчений*. 2022. № 4 (104). С. 70-74.

38. Сличко С. В. Удосконалення митних формальностей щодо товарів в міжнародних поштових та експрес відправленнях. *Публічне право*. 2022. № 3 (47). С. 17-24.

39. Степаненко С. В. Напрями удосконалення митного контролю та переміщення товарів через митний кордон України. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 71. С. 49-54.

40. Угрин В. В. Діджиталізація митного контролю в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 47. С. 168–173.

41. American Chamber of Commerce in Ukraine. (2020). Kerivni pryntsypy dlia mytnoi spravy v Ukraini [Guiding principles for customs affairs in Ukraine]. URL: https://chamber.ua/wp-content/uploads/2020/01/guidelines_for_customs_policy_in_ukraine_ua.pdf (дата звернення 05.03.2025).

42. Business Ombudsman Council of Ukraine. (2018). Systemnyi zvit: aktualni problemy biznesu u mytnii sferi [Systemic report: current business problems in the

customs sphere]. https://boi.org.ua/media/uploads/systemic_report_ii_2018/ii_2018_sytem_ua.pdf (дата звернення 05.03.2025).

43. European Commission's Directorate-General for Taxation and Customs Union. (2020). Overview of simplification on Customs valuation in the European Union. wcoomd.org. URL: https://mag.wcoomd.org/magazine/wco-news-93-october-2020/overview-of-simplification-on-customs-valuation-in-the-european-union/ (дата звернення 05.03.2025).

44. Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii [Institute of Economic Research and Political Consultations]. (2021). Shosta khvylia shchorichnoho opytuvannia ukrainskykh eksporteriv ta importeriv. Sproshchennia protsedur torhivli v Ukraini: mytni protsedury, oskarzhennia ta tsyfrovi produkty [The sixth wave of the annual survey of Ukrainian exporters and importers. Simplifying trade procedures in Ukraine: customs procedures, appeals and digital products]. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2021/TFD/TradeSurvey/IER_FTC_survey_short_report_2_FINAL_FINAL.pdf (дата звернення 05.03.2025).

45. Novik O. I. (2018). Customs control and ways to increase its efficiency [Mytnyi kontrol ta shliakhy pidvyshchennia yoho efektyvnosti]. Biznes-navihator – Business navigator, 5, 136–140.

46. Savarets A. (2017). Ukrainskyi ta zarubizhnyi dosvid pobudovy mytnykh orhaniv: rekomendatsii dlia suchasnoi Ukrainy [Ukrainian and foreign experience of building customs authorities: recommendations for modern Ukraine]. Retrieved July 20, 2023. URL: http://www.ier.com.ua/ua/publications/consultancy_work?pid=5713 (дата звернення 05.03.2025).

47. Shcherbatiuk N. V. (2020). Orhanizatsiia mytnoho kontroliu: yevropeiskyi dosvid [Organization of customs control: European experience]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of the Kyiv University of Law, 1. 387–391.

48. World Customs Organization. (n.d.). Guidelines for Post-Clearance Audit. Retrieved July 20, 2023. URL: https://www.wcoomd.org/en/topics/enforcement-and-

compliance/instruments-and-tools/guidelines/pca-guidelines.aspx (дата звернення 05.03.2025).

49. WCO (2020). The WCO issues its 2019 Illicit Trade Report. URL: http://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2020/july/the-wco-issues-its-2019-illicit-trade-report.aspx (дата звернення 05.03.2025).

50. Global Financial Integrity (2019). Illicit Financial Flows to and from 148 Developing Countries: 2006–2015. URL: https://secureservercdn.net/45.40.149.159/34n.8bd.myftpupload.com/wp-content/uploads/2019/01/IFF-Report-2019_11.18.19.pdf?time=1599909165 (дата звернення 05.03.2025).

51. Pwc.com. URL: https://www.pwc.com/ua/uk/services/tax/publications/mytnyi-kontrol-2025.html (дата звернення 13.05.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Нормативно-правове регулювання діяльності митного органу

№	Назва документа	Вид документа	Дата прийняття	Номер документа	Характеристика	Чинна редакція
1	Митний кодекс України [18]	Закон України	13.02.2012	№ 4495-VI	Визначає основи митного регулювання, правила митного контролю та організаційно-правові засади діяльності митних органів.	Визнання конституційними окремих положень від 15.01.2025
2	Питання пропуску через державний кордон [23]	Постанова Кабінету Міністрів України	21.05.2012	№ 451	Регулює пропуск осіб, транспорту та товарів через митний кордон України.	Редакція від 24.01.2023
3	Практика митного регулювання в ЄС [24, с. 108]	Навчальний посібник	2023	-	Характеристикає митне регулювання в країнах Європейського Союзу.	-
4	Про внесення змін до Митного кодексу України [25]	Закон України	02.10.2019	№ 141-IX	Внесення змін до Митного кодексу щодо авторизованих економічних операторів.	Редакція від 16.04.2022
5	Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України № 451 [26]	Постанова Кабінету Міністрів України	09.02.2022	№ 94	Внесення змін до постанови щодо пропуску через митний кордон.	-
6	Перелік відомостей для загальної декларації прибуття [27]	Наказ Міністерства фінансів України	13.08.2020	№ 502	Визначає інформацію, яка повинна бути внесена до загальної декларації прибуття.	Редакція від 13.10.2022
7	Положення про Державну митну службу України [28]	Постанова Кабінету Міністрів України	06.03.2019	№ 227	Визначає організаційні принципи діяльності Державної митної служби України.	Редакція від 22.10.2024
8	Митний кодекс Союзу [28]	Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС)	09.10.2013	№ 952/2013	Визначає митний кодекс Європейського Союзу для регулювання митної діяльності в межах ЄС.	-

Джерело: побудовано на основі [18; 22]